

SZAKDOLGOZAT

Urbán Cintia

2015

**Budapesti Gazdasági Főiskola
Kereskedelmi, Vendéglátóipari
és Idegenforgalmi Kar**

Alternatív városnézés Budapesten, mint új kihívás az idegenforgalmi szakma számára

Konzulens:

Talabos István

Adjunktus

Készítette:

Urbán Cintia

Turizmus-vendéglátás
szak

Nappali tagozat

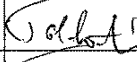
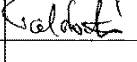
2015

IGAZOLÁS

Szakdolgozati konzultációkról

A szakdolgozat címe: Alternatív városnézés Budapesten,
mint új kihívás az idegenforgalmi szakma számára

(A leadott szakdolgozat címének pontosan meg kell egyeznie az itt megadottal.)

Dátum	Téma	Aláírás
2015. 08. 21.	Témaválasztás, koncepció megbeszélése	
2015. 11. 16.	Tartalmi egyeztetés	
2015. 12. 14.	Leadás előtt: konzultáció	

(Minimum 3 alkalommal kell a konzulenssel egyeztetni. A dátum mellett szerepelnie kell, hogy miről volt szó az adott időpontban.)

Nyilatkozat

Igazolom, hogy URBAN CINTIA hallgató
(BA képzés területén - vendéglátás szak, idegenforgalom - szállás specializáció;
5 évfolyam; napközi tagozat)

a konzultációkon 3 alkalommal megjelent. Valamint igazolom, hogy a szakdolgozat általam látott legutolsó – értelemszerűen nem a végső, a hallgató által leadni kívánt – változata a még javasolt kisebb változtatásokat figyelembe nem véve, kielégíti egy szakdolgozattal szemben támasztott formai és tartalmi követelményeket.

Budapest, 2015. 12. 14.

Belső konzulens aláírása

Hallgatói nyilatkozat a szakdolgozat leadásához

Alulírott URBAN CINTIA.....

a Budapesti Gazdasági Főiskola Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar.....

Turizmus - vendéglátás.....szakos..
idegenforgalom.....szakirányos nappali tagozatos hallgatója nyilatkozom, hogy
a Atmeneti városvezetés Budapesten, mint új
hivatalos az idegenforgalmi szakma számára.....

címmel bírálatra és védésre beadott szakdolgozat saját munkám eredménye, amelynek elkészítése során a felhasznált irodalmat a szerzői jogi szabályoknak megfelelően kezeltem (a szükséges lábjegyzet / végjegyzet hivatkozásokat, valamint az ábrák hivatkozását megfelelően helyeztem el).

Budapest, 2015.....12..... hónap 14.. nap

Urban Cintia
hallgató aláírása

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
1. Hipotézis	5
2. Az idegenvezetés története, fogalma és magyarországi jogi háttere	6
3. Klasszikus túrák Budapesten.....	10
4. Alternatív túrák Budapesten.....	11
4.1. Különleges közlekedési eszköz	12
4.1.1. River Ride	12
4.1.2. Segway.....	12
4.1.3. Budapest TukTuk	12
4.1.4. Tandem Budapest	13
4.1.5. Motor City Tour	13
4.2. Különleges napszak	14
4.2.1. Crusie All Night Budapest	14
4.3. Speciális téma.....	14
4.3.1. BudapestScenes	14
4.3.2. Moviewalking Budapest	15
4.4. Különleges programkapcsolás.....	15
4.4.1. Dunarama	15
4.4.2. Beerbike	16
4.4.3. UrbanGo.....	16
5. Séták budapestieknek.....	18
5.1. Budapest100	18
5.2. Kulturális Örökség Napjai.....	19
5.3. Az Idegenvezetők Világnapja	19
5.4. Design Hét Budapest	20
6. Budapesti túracégek.....	22
6.1. Imagine Budapest	22
6.1.1. A szervezet	22
6.1.2. A termék.....	23
6.1.3. Jelenlét	26
6.1.4. Összegzés	27

6.2.	BUPAP – Budapest Aszfaltprojekt.....	28
6.2.1.	A szervezet	28
6.2.2.	A termék.....	29
6.2.3.	Jelenlét	33
6.2.4.	Összegzés	35
6.3.	Hosszúlépés	36
6.3.1.	A szervezet	36
6.3.2.	A termék.....	36
6.3.3.	Jelenlét	40
6.3.4.	Összegzés	41
6.4.	Budapest Beyond Sightseeing	42
6.4.1.	A szervezet	42
6.4.2.	A termék.....	42
6.4.3.	Jelenlét	45
6.4.4.	Összegzés	46
7.	Kutatás - a kereslet vizsgálata	47
8.	Konklúzió és javaslatok	51
9.	Összefoglalás.....	54
10.	Mellékletek, függelék	55
10.1.	Interjúkérdések.....	55
10.2.	Kérdőív	56
11.	Hivatkozások jegyzéke, irodalomjegyzék	60
11.1.	Könyvek.....	60
11.2.	Személyes kommunikáció (interjú).....	60
11.3.	Elektronikus tanácskozás (e-mail)	60
11.4.	Elektronikus cikk	60
11.5.	Weboldalak	61

Bevezetés

Dolgozatom témájaként a budapesti idegenvezetést választottam, mégpedig az alternatív változatát, aminek esetlegesen nem csak külföldiek lehetnek az érintettjei. A téma nagyon közel áll hozzám, én magam is idegenvezető vagyok, 2014-ben szereztem képesítést. Ekkor döbbsentem rá, hogy budapestiként mennyire keveset tudtam arról a városról, amiben gyerekkorom óta élek. Ez megrémített és egyben arra inspirált, hogy a jövőben változtassak ezen. Azóta nyitott szemmel járok, és kutatom a város megismerésének alternatív módjait. Egy-egy ilyen alkalommal ismerkedtem meg azokkal az idegenvezető csapatokkal, amelyeket fentebb említettem. Több tematikus túrán is részt vettem, legyen az kávézók vezérelte vagy budapesti műhelyekről szóló kirándulás, és megtetszett a koncepció. Az is szimpatikus volt, hogy ezek magyar nyelven, magyarokkal körülvéve zajlottak, hiszen ebből is látszott, hogy van érdeklődés a sokszor történelmi keretek közé helyezett, de aktualitásokkal is foglalkozó, élményszerű sétáknak. Ami viszont felmerült bennem, hogy vajon, mennyire vannak tudatában a budapestiek ezeknek a lehetőségeknek. Ha pedig tisztában vannak velük, milyen forrásokból értesültek, és ténylegesen megmozgatják-e őket. Ha pedig igen, egy igen speciális és izgalmas jelenséggel állunk szemben: egy olyan turisztikai termékkel, amelynek a lényege, hogy budapestiek budapestieknek Budapestről mesélnek Budapesten. Én azt gondolom, létezik ilyen, és azt is gondolom, hogy létjogosultsága van. Így hát érdemesnek találom arra, hogy egy hosszabb tanulmány tárgyává tegyem.

Első lépésként tisztázom majd az alternatív túrák fogalmát, és több szempont alapján szemléltetem az aktuális kínálatot Budapesten. Ezek között szerepeltetek majd olyan szervezeteket, akik a különleges járművel (vízibusz, segway) vagy egy plusz élménycsomag kapcsolásával lebonyolított városnézésekre szakosodtak. Majd négy olyan túracéget fogok kiemelni és részletesebben elemezni kutatás, interjúk és személyes tapasztalatok segítségével, akik főként a magyar közönséget célozzák. Ez az Imagine Budapest, a Bupap, a Hosszúlépés és a Budapest Beyond Sightseeing.

Ezekon a túrákon kívül szeretnék más értelemben vett idegenvezetésről is írni, amik célzottan főként budapestieket szólítanak meg és sok esetben ingyenesek. Olyan közösségi, olykor állami intézmények bevonásával megvalósított kezdeményezésekre gondolok, mint a Budapest 100, amikor 100 éves, sok esetben a

vendégektől elzárt épületeket lehet bejárni, vagy az Idegenvezetés Világnapján tartott ingyenes városnéző túrák. Ezek közül többen is alkalmmal nyílt részt venni, és azt tapasztaltam, hogy hamar beteltek a magyar nyelvű túrákra meghirdetett helyek, tehát laikusán, előzetesen megállapíthattam, hogy van (és nem is kicsi) a kereslet a magyar érdeklődők részéről. A tapasztalatomon túl szakmai szempontból is szeretnék elmélyedni ezekben az eseményekben.

Szakedolgozatomban alapvetően kereslet oldalról igyekszem szemlélni a budapesti alternatív idegenvezetést, végig igyekszem tehát szem előtt tartani, hogy a kínálat mennyire „felhasználóbarát”. Továbbá kérdőív segítségével reprezentatív felmérést is fogok készíteni az érdeklődést vizsgálva. Emellett pedig alapvetőnek tartom megvizsgálni a kínálatot, visszanyúlni a kezdetekhez, tisztázni a fogalmakat, jogi feltételeket, ismertetni a statisztikákat, valamint módszertani szempontból elemezni magát az idegenvezető szakmát, szem előtt tartva, hogy dolgozatomban tárgyat a Budapesten zajló, budapesti célközönségű túrák képezik.

1. Hipotézis

Szakdolgozatom nagy kérdése tehát Budapest és a budapestiek viszonyára irányul, hiszen az alapfelvetésem, és így a kutatásom tárgya, hogy a budapestiek számára is turisztikai terméket jelenthet a Budapesten megvalósuló alternatív idegenvezetés. A következő kérdéskörökben vizsgálódok a továbbiakban:

1. *A budapestiek van igénye saját városuk alaposabb megismerésére?*
2. *Ha igen, mennyi pénzt, időt és figyelmet szánnak rá?*
3. *Milyen az alternatív, budapestieket célzó városnéző programok kínálata ma Budapesten? Létezik ilyen?*
4. *Mekkora az aktuális kereslet (a budapestiek részéről) ezek iránt, és melyek a legnépszerűbb formái a városnézésnek?*

Ehhez, mint már fentebb említettem számos példán keresztül fogok vizsgálódni, és ezeken az alternatívákon belül négy olyan túracéget fogok kiemelni és alaposabban ismertetni, melyek főként a budapesti közönséget célozzák. Ez az Imagine Budapest, a Bupap, a Hosszúlépés és a Budapest Beyond Sightseeing. Szeretném bemutatni a cégpolitikájukat, működésüket, kínálatukat, szeretném kideríteni egyéni kutatás és interjúk segítségével, hogy milyen mértékben szólnak a séták a budapestieknek, mekkora az aktivitás, a részvételi arány, mik a kedvelt témák. Kíváncsi vagyok, felmutatható-e valamilyen tendencia a résztvevőkkel kapcsolatban. Ezek mellett néhány bekezdésben szeretnék közösségi kezdeményezésem alapuló, olykor állami intézmények bevonásával megvalósított városnéző programokról is beszámolni. Megvizsgálom, mennyire ismertek ezek a szervezetek a főváros lakóinak körében, és hogy részt vettek-e már vagy szívesen részt vennének-e egy-egy túrán. Ennek érdekében kérdőívet fogok készíteni, és egy minimum 100 fős mintavétel után elemzem a válaszokat.

2. Az idegenvezetés története, fogalma és magyarországi jogi háttere

Az idegenvezetői szakmáról kijelenthetjük, hogy a turizmussal egyidős. Az első turistákként a föníciaiakat tartjuk számon, hiszen ők 2 500 éve sok helyre utaztak a Földközi-tengeren. Az idegenvezetés kezdeti elemeit megtaláljuk az ókori társadalmakban is, például a Római Birodalomban. Az utazás forgalom itt volt a legfejlettebb, és ennek a fellendülése olyan szolgáltatásokat hívott életre, mint a szervezett, intézményesített elszállásolás és ellátás. De ezek mellett megjelent az igény arra is, hogy a nevezetes helyeket, városokat meglátogató idegeneket valaki kalauzolja. Így születtek meg az első idegenvezetéshez kapcsolódó fogalmak, az exegéta, vagyis magyarázó és a periegéta, vagyis előadó. Ők már hivatásszerűen foglalkoztak a vendégekkel, de tényleges idegenvezetőkről (cicerone) csak közel kétezer évvel később beszélhetünk. Őket az utazási forgalom és az ipari forradalom utáni gazdasági, társadalmi fellendülés alakította, ezekkel a változásokkal együtt fejlődtek, alkalmazkodtak az új közlekedési eszközök és igények kialakulásához. A XXI. században pedig elmondható, hogy az idegenvezető a turisztikai termékcsomag egyik legjelentősebb eleme. (KUBESCH M. 2003)

A következő kérdés, hogy ki is, mi is az idegenvezető. BÁNFALVI József (idézi KUBESCH M. 2003) a következő turisztikai szakmai-fogalmi kifejezéseket használja: kultúrdiplomata, hazája követe, közművelő, ország-propagandista, kultúrmisszionárius, animátor.

Tudjuk, hogy klasszikus értelemben, a külföldi turista- idegenvezető felállásban az idegenvezető az, aki képviseli hazáját, akin keresztül a vendég egy képet alkot az adott országról. Mondják, hogy egy jó idegenvezető egy rossz túrát is fel tud javítani, egy jó utat pedig könnyen elronthat egy rossz idegenvezető. De felmerül a kérdés, vajon ha a vendég és az idegenvezető egy azon ország állampolgára, egy város lakója, mennyiben változik az idegenvezetőre vonatkozó meghatározás. Azt gondolom, ez esetben tulajdonképpen nem is idegenvezetőről, hanem túravezetőről beszélhetünk, aki ugyanúgy értéket, ismeretet közvetít, és akinek rendelkeznie kell az idegenvezetőtől elvárt készségekkel. A fenti fogalmak közül így a Budapesten budapestit vezetőkre a *közművelő* kifejezést használnám. A készségek, jellemzők, viselkedési formák és elvárások hosszú listába szedhetőek, de

természetesen nincsenek jogszabályba foglalva. Ennek következtében ez a lista egy elméleti gyűjtés, amiben az ideális idegenvezető ismérvei sorakoznak, mindazonáltal, aki sikeres szeretne lenni a szakmában, előnyös, ha minél több jellemzővel bír közülük.

Alapvetően elmondható, hogy az idegenvezetővel szemben fizikai, erkölcsi és szellemi követelmények vannak felállítva mind a munkaadó, mind a vendégek részéről. A megjelenéssel kapcsolatban alapvető elvárás az ápoltság, tisztaság, és hogy mindig alkalomhoz illően, praktikus legyen öltözve. Utóbbi azt is magába foglalja, hogy jólöltözöttnek érdemes lenni, de nem túl feltűnőnek. (KUBESCH M. 2003)

Erkölcsei követelmények között KUBESCH Mária (2003) a megbízhatóságot, hazaszeretetet, udvariasságot és tárgyilagosságot emeli ki. Ezek mind segítenek a jó kapcsolat kialakításában és a hitelességben. Például a túldicsérés helyett érdemes őszintébb kifejezéseket használni egy-egy nevezetességre, nem szabad a hibákat eltitkolni.

A szellemi követelmények között olyan elvárások, készségek játszanak fontos szerepet, mint hogy az idegenvezető legyen jó pszichológus, pedagógus, emberismerő, született szervező. Legyen jó a problémamegoldó-készsége, rendelkezzen önismerettel, realitásérzéssel, legyen empatikus, tudatos, higgadt és határozott. Ezek mellett pedig ott vannak aztán a szerzett, tanult képességek, mint a nyelvtudás, általános műveltség, felkészültség, előadókészség. (KUBESCH M. 2003)

Tulajdonképpen arra a kérdésre, hogy mit vár el a turista az idegenvezető tudását illetően, humoros, de igaz válasszal csak annyit felelhetünk: mindent. Rendkívül összetett tehát az ideális idegenvezető jelleme, és érdekesség, hogy a sok elméleti tudáson alapuló elvárás ellenére mégis inkább a jó előadókészség és kiállítás számít. Felmérések szerint 30%-ban számít az, hogy *mit* mond egy idegenvezető, és 70%-ban, hogy *hogyan* adja azt elő.

Az idegenvezetői tevékenység végzését jelenleg a 2005. évi CLXIV. törvény a kereskedelemről és a 41/1995. (VIII.31) IKM alaprendelete is taglalja, részletesebben pedig a 33/2009. (XII.18.) ÖM rendelet szabályozza.

A rendeletek alapján az idegenvezetés fogalmát a következőképpen lehet definiálni: „Az idegenvezetés keretében szakképzett idegenvezető közvetítésével az ország, az egyes tájegységek vagy települések turisztikai szempontból jelentős természeti, történelmi, műemléki, kulturális, művészeti stb. értékeit és nevezetességeit ismertetik meg a turistákkal élő szóban.” (KUBESCH M. 2003, p.24)

Az is kijelenthető, hogy: „A szakszerű idegenvezetésre nemcsak az országba érkező külföldi turistáknak, de a belföldi túrákon részt vevő magyar vendégeknek is szükségük van.” (KUBESCH M. 2003, p.24)

A 33/2009. (XII.18.) ÖM rendelet 1. paragrafusának első pontja szerint „az idegenvezetői tevékenységet folytató személynek idegenvezetői szakképesítéssel kell rendelkeznie. Az idegenvezetői tevékenység csak azon (azokon) a nyelven (nyelveken) folytatható, amely (amelyek) tekintetében az idegenvezetői tevékenységet folytató személy nyelvvizsgát tett, vagy az azzal egyenértékű nyelvismerettel rendelkezik.” (<http://net.jogtar.hu/>)

A képesítésre idegenvezető OKJ- tanfolyam elvégzésével lehet szert tenni. Feltétele legalább egy idegen nyelv ismerete, melyen a vizsga egy része is zajlik. Az idegenvezető vizsga sikeres letétele után az idegenvezetői tevékenység folytatására vonatkozó bejelentés következik. (<http://idegenvezetes.hu/>)

Ez azt jelenti, hogy a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal (MKEH) számára továbbítani kell a megfelelő adatokat, dokumentumokat, igazolványképet és a 10 000 Ft-os eljárási díjat. Ezek után, ha minden megfelel a fentebb említett jogszabályba foglaltaknak, az MKEH igazolványt állít ki az idegenvezetői tevékenységet végző személynek. (<http://mkeh.gov.hu/>)

Az MKEH adatai szerint több mint 13 000 körül mozog a nyilvántartott idegenvezetők száma Magyarországon 2015-ben, és évente 500-600-an indulnak el újonnan a pályán. Legtöbben pedig angol nyelven beszélnek közülük. Ők aztán jellemzően egyéni vállalkozóként tevékenykednek, esetlegesen egy utazással/utaztatással vagy más turisztikai tevékenységgel foglalkozó szervezet alkalmazásában állnak.

Speciális esetet képez az általam vizsgált idegenvezetői terület, hiszen ebben az esetben Magyarországon, magyar nyelven zajlik a városnézés. Ezt pedig a jelenleg hatályos törvények közül egyik sem köti idegenvezetői képesítéshez. Vagyis az ország területén, így Budapesten is bárki bármit mondhat magyar nyelven bárkinek. Ez nagyon fontos információ az általam a továbbiakban vizsgált szervezetek esetében, hiszen leggyakrabban szakemberek; művészettörténészek, szociológusok, borszakértők vezetik a túrákat, nem pedig képesített idegenvezetők.

3. Klasszikus túrák Budapesten

A budapesti idegenvezetésben kialakult az évek folyamán egy klasszikusnak nevezhető túraútvonal. Az e mentén található látványosságokat taglalja KUBESCH M. *Budapesti városnézés idegenvezetők számára* című könyvében. Fontosnak tartom ezeket felületesen érinteni, ugyanis ezek ismeretében érdemes elemezni az alternatív túrák kínálatát.

A könyv, ahogy az autóbuszos városnézések többsége, a következő útvonalat járja be: Hősök tere és a Városliget – Andrásy út – pesti belváros északi része és a Hivatali negyed, Kossuth tértől a Margit hídig – Rózsadomb és Víziváros, Várhegy és a Budai várnegyed – Krisztinaváros, Tabán, Gellért-hegy – Erzsébet híd és a pesti belváros a zsidó negyeddel – Sportnegyed – Stefánia úttól a Dózsa György útig. (KUBESCH M. 2010)

A klasszikus városnézés körülbelül 3 órás, busszal zajlik, sétával a Hősök terénél és a Várnegyednél. Ezzel szemben az alternatív városnézések igyekeznek útvonalban és közlekedési eszközben is újat hozni. Például gyakori, hogy egyetlen városrész a túra célterülete, így a város egy apróbb szegletének megismerésére van csupán lehetőség, viszont mindez sokkal alaposabban és élményszerűbben valósul meg. Ez már önmagában könnyen meghatározhatja a célcsoportot, hiszen például az egy hosszú hétvégére érkező külföldiek minél kevesebb idő alatt minél több mindent szeretnének látni a nevezetességek közül, így nagy valószínűséggel inkább a klasszikus túrát választják. Ellenben azok a külföldi turisták, akik új és élményszerű városnézésre vágnak, illetve azok a helybéliek, akik saját lakókörnyezetük alaposabb felfedezését tűzik ki célul, minden bizonnyal szívesen csatlakoznak be egy alternatív útvonalú sétába.

A közlekedési eszközöket tekintve szintén az újdonság és élményszerűség ereje az, ami az autóbuszos túrával szemben az alternatívák felé vonzza a turistákat, és ami akár a budapestiek számára is izgalmas program lehet. Az, hogy melyik tényező vonzóbb a helybélieknek az útvonal és a jármű újdonsága közül, a továbbiakban még alaposabban vizsgálom.

4. Alternatív túrák Budapesten

A fejezet első részeként fontosnak találom körbejárni az *alternatív túra* fogalmát. Hivatalos definíció híján az alternatív szó jelentéséből indulok ki. A Tudományos és Köznyelvi Szavak Magyar Értelmező Szótára a következőképpen határozza meg: Kettős, kétféle (kérdés, indítvány), két lehetőséget, két megoldást felvető, mutató, kettős, vaglyagos, választható; a megszokottól, a szabványostól eltérő, rendhagyó.

Ebből a definícióból az utolsó néhány szót ragadnám ki: „a megszokottól, szabványostól eltérő, rendhagyó”. Azt gondolom, az magabiztosan állítható, hogy a XXI. századi turista igényei nagyban megváltoztak az elmúlt évekhez képest. Aki utazik, egyre inkább törekszik arra, hogy bennfentesként láthasson egy adott desztinációt, már nem elégszik meg az internetről korábban megismert információkkal és klasszikus látványosságok bejárásával, ennél többre, másra vágyik, a járt utat szívesen elhagyja járatlanért. Központi elem lett az élmény, a kaland.

Ezt az igényt több módon is ki lehet elégíteni, és a magyar idegenvezetői szcéna több módot is kínál rá. Mielőtt azonban ezt részletezném, azt a kérdést szeretném tárgyalni, hogy hogyan lehet egy városnézés alternatív. Az én olvasatomban a városnézés rendhagyóságát sok minden adhatja, mégis 4 fő tényezőt különböztetnék meg: alternatív közlekedési eszköz, szokatlan időpont, specifikus témák és egy plusz élményelem csatolása (például egy kincskereső feladat). Én ezek közül olyan alternatívákkal fogok részletesen foglalkozni szakdolgozatomban, melyek „specifikus témákon” alapszanak, de ezt is egy speciális szempontból vizsgálom: arra vagyok kíváncsi, a budapestieknek potenciális turisztikai terméket jelentenek-e. Tehát budapestieket célzó, különleges témákat és budapesti helyszíneket bejáró sétákat fogok részletesebben bemutatni és elemezni. Előtte azonban lássuk az alternatív budapesti városnézések kínálatát!

Az összes fentebb felsorolt tényező beépítésére találunk példát a budapesti városnézések piacán. Ezeknek a szervezeteknek a megjelenése körülbelül 2005 utánra tehető, de az elterjedésük talán 2010-et követően következett be. Nagy valószínűséggel ez a sok népszerűnek mondható médiafelületnek is köszönhető, ami

foglalkozott velük, legyen az az Index, a We Love Budapest vagy a Turizmus Online.

4.1. Különleges közlekedési eszköz

Az aktuális alternatív kínálatot tekintve leginkább a különleges közlekedési eszközzel megvalósuló sétákra építő túracégek száma magasodik ki. A plusz élményhez való hozzájutás mellett azért is előnyösek ezek a túrák, mert gyorsan el lehet jutni egymástól távol eső nevezetességhez, így nagyobb terepet lehet bejárni. Gyakran azonban drága a részvételi díj, és számolni kell az időjárás okozta fennakadásokkal. Mindennek ellenére és mindezzel együtt többnyire sikeresen működnek ezek a szervezetek, közülük szeretnék néhány példát kiemelni:

4.1.1. River Ride

A River Ride az európai kontinensen először Budapesten meghonosított „kételtű vízibusz”, mely különleges műszaki kivitelezésének köszönhetően szárazföldön és vízen is képes közlekedni. Az 1 óra 45 perces menetideje alatt először a város utcáit járja a nevezetességek mentén, majd egy rámpán lehajt a Dunába, és egy hajókázás keretén belül a Margitszigettől a Lánchídig vezet végig a látványosságokon. A túra ára (14 év felett) 8 500 Ft/fő, de az a honlapról nem derül ki, hogy ez szóban történő vagy auditív idegenvezetést tartalmaz-e. (<http://riverride.hu/>)

4.1.2. Segway

Népszerűnek számítanak egy ideje a segway-jel zajló városnéző túrák. Ez egy kétkerekű, öngyensúlyozó elektromos roller, mely akkumulátorral üzemel, és egy feltöltés után 40 kilométert képes gurulni. Segwayes túrákat kínál például a Segway Tours Budapest, ahol egy 2 órás program a helyszíntől függően fejenként 12 000 Ft és 22 000 Ft között mozog. (<http://www.segwaytoursbudapest.hu/>)

4.1.3. Budapest TukTuk

A Budapest TukTuk túráin háromkerekű robogón; az olasz Piaggio Ape-en lehet bejárni a várost. A többek között Délkelet-Ázsiára jellemző járművek 2013-ban jelentek meg Budapesten, ezzel egy új és izgalmas alternatívát kínálva a városnézésre, ahol a sofőr egyben idegenvezető is. Rajta kívül egy PocketGuide nevű applikációval felszerelt tablet segíti a tájékozódást. Túráik témától és hosszától

függően 4 800 Ft és 12 600 Ft között mozognak személyenként. (<http://budapesttuktuk.com/>)

1. kép: A Budapest TukTuk egyik járműve

Forrás: <http://budapesttuktuk.com/>

4.1.4. Tandem Budapest

A Tandem Budapest megrendelésre indít tematikus túrákat két keréken, többszemélyes kivitelben, vagyis tandem kerékpárokon. A túrák között szerepel olyan, ahol feladatot kell megoldani, van olyan, ami filmforgatási helyszíneket jár be vagy épp közkedvelt fotós helyszíneket, és van olyan is, ahol egy látássérült útitárs beszél arról, hogyan érzékeli ő a várost. A részvétel fejenként 5 000 Ft-ba kerül. (<http://tandembudapest.hu/>)

4.1.5. Motor City Tour

A Motor City Tour túráin egy szovjet oldtimer motor oldalkocsijában utazhatnak az érdeklődők, maximum két fő. Útközben pedig piacokat vagy az éjszakai belvárost lehet szemügyre venni, de akár egyénileg tervezett útvonalon is lehet haladni. A vezető egyben az idegenvezető, egy Bluetooth-szal összekapcsolt mikrofon-fülhallgatón keresztül mesél a látottakról. Előzetes egyeztetés után a motor ott veszi fel a résztvevőt, ahol az kéri. Egy túra témától függően 7 500 Ft és 19 500 Ft között mozog 1 és 2 fő részére egyaránt. (<http://motorcitytour.com/hu/>)

4.2. Különleges napszak

Azok a túrák, amelyek a napszaktól lesznek alternatívák, az éjszakai benyomásokra és az ebből fakadó exkluzivitásra és izgalomra építenek.

4.2.1. Crusie All Night Budapest

A Cruise All Night Budapest csapata éjszakai biciklizős túrákat szervez. Ezek során főként bennfentes történetek és kevésbé kitaposott útvonalak kerülnek középpontba egy 2,5-3 órás út erejéig. Bicikliről a szervezők gondoskodnak, sőt, látássérülteknek tandem kerékpárt, mozgáskorlátozottaknak pedig riskát biztosítanak. A magyar nyelvű, pesti túra 4500 Ft-ba, a budai 5 500 Ft-ba kerül, idegen nyelven ugyanezek pedig 6 000 Ft és 7 000 Ft díj ellenében valósulnak meg. (<http://welovebudapest.com/budapest.nevezetessegei/varosnezo.tura/cruise.all.night.budapest>)

4.3. Speciális téma

A témák által alternatívnak titulált túrák esetében van, hogy egy séta, de van, hogy egy komplett szervezet csoportosul egyetlen téma köré. Egyre népszerűbbek az olyan túrák, amik a klasszikus, népszerű nevezetességek bejárása helyett olyan látványosságokat kutatnak fel, melyek nem ismertek, ellenben gazdag múlttal vagy érdekes történettel rendelkeznek. Gyakoriak az olyan témák, amelyek a helybélieket is mehökkentik, amelyek a budapesti lakosoknak is új információval szolgálnak. Ilyen akár a nyolcadik kerületi romaság élete vagy a századforduló prostituáltjainak története. Van olyan túracég, mely meghatároz néhány kategóriát, és mindig ezeknek megfelelően alakít ki sétákat. Ilyen például a BUPAP, amiről később még részletesebben is szólok, de előljáróban annyi, hogy az ő esetükben a politikai múlt, élettér, kisebbségek és nemi szerepek képezik a séták kategóriáit.

4.3.1. BudapestScenes

Hasonlóan téma alapján behatárolhatóak a BudapestScenes túrái. Ők olyan helyszínekre kalauzolják - főként a magyar- vendégeket, amelyek általában nem látogathatók. Ilyenek a Csepel Művek bunkerei, a kőbányai pincerendszerek és egyéb gyárépületek. Érdekesség, hogy éjszakai túrát is szerveznek, ezzel is növelve az izgalomfaktort. A séták körülbelül 4 órással, áruk 4 500 Ft körül mozog. (<http://welovebudapest.com/budapest.nevezetessegei/varosnezo.tura/budapestscenes>)

4.3.2. Moviewalking Budapest

Vannak olyan szervezetek is, amelyeknek már a neve is jelzi a témát, amivel túráik foglalkoznak. Ilyen a Moviewalking Budapest nevű túracég, ami minden szombaton másfél órás, filmforgatási helyszíneket bemutató sétát indít az Operaháztól. Tudnivaló, hogy Budapest számos mozifilmnek biztosított már háttérrel, és a túrán ezek egy része kerül bemutatásra, „kiderül, hogy hol próbált Brad Pitt embert csempészni, melyik állomáson várakozott Sylvester Stallone, vagy éppen merre tisztelgett Arnold Schwarzenegger.” (<http://www.moviewalking.com/>)

A séta ára euróban van feltüntetve a honlapon, forintra átszámítva 4 600 Ft körüli összeget kapunk. A célcsoport, már csak az árak euróban való megjelölését figyelembe véve, valószínűleg a külföldi turisták, de magyarok számára is releváns program lehet.

4.4. Különleges programkapcsolás

Értelmezésem szerint alternatívnak számít az is, ha egy klasszikus városnéző program mellé valamilyen különleges, szokatlan program kapcsolódik. Budapesten több példát is találunk erre.

4.4.1. Dunarama

A Dunarama nevű vízi limuzin egy 260 lóerős motorral rendelkező, 10 fő befogadására képes luxus motorcsónak. Az elegáns, mahagóni hajó 70 km/órás sebességgel is tud száguldani a vízen, ami önmagában is szórakoztató programot jelent. Ezt egészíti ki az extra élmény, hogy mindeközben pezsgőt, és igény szerint ételt szolgálnak fel. A városnéző program reggel és este is igénybe vehető, de emellett vízitranszfer-szolgáltatást is biztosítanak. Továbbá egyedi megrendelésre privát túrák is igénybe vehetők. Az ár meglehetősen magas, egy 50 perces élményhajózás például 50 000 Ft-ba kerül. (<http://dunarama.hu/>)

2. kép: A Dunarama fedélzete

Forrás: <http://welovebudapest.com/budapest.nevezetessegei/varosnezo.tura/dunarama.vizitaxi>

4.4.2. Beerbike

Egy másik példa a városnézés extra szolgáltatással való kiegészítésére a Budapest belvárosi utcáin már jól ismert, sörcsappal felszerelt, bringóhintóra emlékeztető jármű, melyet gyakran külföldi legénybúcsús csapatok vesznek igénybe. Több cég is kínál kölcsönzésre ilyen speciális járműveket, ezek közül az egyik legismertebb a BeerBike. Az ötlet Nyugatról érkezett, és tulajdonképpen a csapatépítést, városnézést és testmozgást ötvözi. A kocsik, melyeknek elsőszámú célpontja az Andrássy út, 14 személyt tudnak szállítani (8 aktív pedálos és 6 passzív), de mindig jelen van egy képzett sofőr is, aki a cég munkatársa. Emellett „alkoholmentes” városnézésre és idegenvezetésre is van lehetőség. Az ár 11 000 Ft és 17 000 Ft között mozog, időponttól és időtartamtól függően. (<http://www.beerbike.hu/>)

4.4.3. UrbanGo

A városnézés egy másik speciális formáját kínálja az UrbanGo, ahol a plusz programot egy városi kincskeresés jelenti. Tulajdonképpen a Budapesten elhíresült szabaduló szobák és a városnézés keverékeként kell elképzelni ezeket a túrákat, ahol egy pince helyett a főváros a helyszín. Főként csapatépítő programként kínálják, amelyen 2-6 fő vehet részt, akiknek körülbelül 16 állomást kell bejárniuk. Első

lépésként egy e-mailt kap a csapat, melyben egy belvárosi helyszín van rejtvényesen megjelölve, ami a kezdőpontja a játékos sétának. Itt egy csomag várja a résztvevőket, benne olyan tárgyakkal, amik csak útközben nyernek jelentést. Az útvonalat a kártyák alapján kell kitalálni, minden esetben valamilyen nevezetességet kell érinteni. Az elmondások szerint a feladványok egy átlagos budapesti számára nem túl nehezek, de nem is olyan könnyűek. Új, apróbb helyszínek nem kerülnek bele a túrába, ellenben a már látásból ismerteket alaposabban körül lehet járni és plusz információkkal lehet gazdagodni. A program ára 15 000 Ft. (BAGI L. 2015., We Love Budapest, július 7.)

5. Séták budapestieknek

A fentebb bemutatott városnéző programok között vannak, melyek főként külföldieknek, vannak, melyek magyaroknak, budapestieknek szólnak. Én szakdolgozatomban az utóbbiakkal foglalkozom részletesebben azzal a céllal, hogy alátámasszam a hipotézisem, vagyis, hogy az alternatív budapesti tematikus túrák a budapestiek számára is turisztikai vonzerőt képeznek.

Már Szerb Antal is felismerte és 1935-ben megjelent *Budapesti kalauz marslakók számára* című könyvében népszerűsítette is, hogy bárki lehet turista a saját városában is. A művében látszólag egy másik bolygóról érkezett idegent kalauzol az író, őt vezeti végig a főváros legjellegzetesebb részein.

„Aki azonban elolvassa a kötetet, rádöbben, hogy ez a legcsekélyebb mértékben sem marslakóknak íródott, legalábbis nem a szó szoros – földönkívüli – értelmében. Éppen ellenkezőleg: Szerb Antal hazánk, pontosabban Budapest „marslakóinak”, vagyis az ott élő, esetleg oda látogató idegeneknek (idegenkedőknek?) próbálja bemutatni a fővárost úgy, ahogy még sosem nézték és sosem látták, a maga költőiségében – számtalan versidézzel, irodalomtörténeti utalással és ironikus megjegyzéssel tarkítva, melyeket egy „valódi marslakó” – valljuk be – nem igazán értene.” (<http://moly.hu/konyvek/szerb-antal-budapesti-kalauz>)

Szerencsére Szerb Antal óta többen felismerték az igényt, hogy a budapestiekkel érdemes megismertetni a városukat. Ebből születtek olyan közösségi kezdeményezések, mint például a Budapest100, a Kulturális Örökség Napjai vagy az Idegenvezetők Világnapján megvalósított városnéző programok. De akár még a fiatal programsorozatnak számító Design Hét bizonyos eseményeit is ide lehet sorolni.

5.1. Budapest100

A Budapest100 2011-ben indult az OSA Archívum és a Kortárs Építészeti Központ (KÉK) kezdeményezésére azzal a céllal, hogy közelebb hozza a budapesti épületeket és a bennük élő emberek történeteit a városlakókhoz. Egy hagyományteremtő és közösségkovácsoló szándékú civil eseményről van szó, mely során egy egész hétvégén át ingyenes épületbejáró sétákat hirdetnek meg a

szervezők. A helyszín minden esetben egy százéves épület: lakóház, templom, gyár vagy középület, melyről előzetesen kutatások során informálódnak a művészettörténészek, majd lakógyűléseken gondolkodnak együtt a lakókkal és önkéntesekkel. Az eddigi években körülbelül 50 épület nyitotta meg ajtóit a látogatók ellőtt, és évről évre nőtt az érdeklődés. 2014-ben közel 60 helyszín, több mint 150 program és 20 000 látogató vett részt az eseményen. (<http://www.budapest100.hu/rolunk>)

5.2. Kulturális Örökség Napjai

A Kulturális Örökség Napjai egy Európai Unió általi kezdeményezés, mely egy még 1984-ben megfogalmazódott gondolatot visz tovább: legyenek ingyenesen megtekinthetők a műemlékek, emlékhelyek a nagyközönség számára, szerte a világban. „Az a cél tehát, hogy a rendezvény egyfajta mozgósító akció legyen, mely a polgároknak erősíti a kulturális örökség megővésének igényét.” (<http://www.oroksegnapok.hu/rolunk>)

A néhány napos esemény Magyarországon belül nem csak Budapesten valósul meg, hanem vidéki helyszíneken is. Azonban most a dolgozatom témájából fakadóan a fővárosi szintre koncentrálok. Ezek között olyan helyszínek találhatók meg, mint az ELTE Egyetemi Könyvtár, Közép-Európai Egyetem, Városház Pihenő, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum kertje vagy a Fasori református templom.

5.3. Az Idegenvezetők Világnapja

Az Idegenvezetők Világnapja alkalmából különböző, többnyire ingyenes és magyar nyelvű városnéző programokba lehet becsatlakozni Budapesten február utolsó hétvégéjén. Ezek a programok a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara támogatásával, a BKIK Idegenvezetői Továbbképző Központja szervezésében és a Budapesti Vállalkozásfejlesztési Közalapítvány társszervezésében valósulnak meg. Az esemény fővédnöke Tarlós István, Budapest főpolgármestere. Rajtuk kívül pedig több turisztikai szervezet is bekapcsolódik: a Magyar Turizmus Zrt. városnéző autóbuszokat bocsát rendelkezésre, a Mahart Passnave Kft. a 8. számú kikötő használatát biztosítja térítésmentesen, a Magyar Kikötő Zrt. kedvezményesen bocsát használatba városnéző hajókat, múzeumok, intézmények nyitják meg kapuikat és idegenvezetők készülnek különleges túrákkal. Utóbbiak szinte az indulástól csatlakoztak a kezdeményezéshez, önkéntesként, társadalmi munkaként vállalva a

főváros látványosságainak bemutatását sétákon, hajókon, autóbuszokon. A séták szervezésébe a Bevásárló és Tematikus Utcák is becsatlakoznak, így tartanak vezetést például az étterem utcaként elhíresült Ráday utcában vagy a művészeti galériákban bővelkedő Bartók Béla úton. (<http://www.programturizmus.hu>)

A gondolat egyébként, hogy legyen egy olyan nap, amikor az idegenvezetők nem csak külföldi turistáknak, hanem a hazai érdeklődőknek is tartanak ingyenes városnéző programokat 1985-höz és az Idegenvezetők Világszövetségének Egyesületének (WFTGA) első találkozásához vezethető vissza. Elsőként 5 évvel később, 1990-ben rendezték meg a világnapot 15 ország részvételével. Azóta pedig egy többnapos rendezvényé nőtte ki magát az esemény. (<http://www.programturizmus.hu>)

Két alkalommal már nekem is volt szerencsém részt venni az Idegenvezetők Világnapján. Az eseményről az Budapesti Gazdasági Főiskolán értesültem az egyik tanárom jóvoltából, és kétszer is egy autóbuszos városnézésre, egyszer pedig egy Király utcai sétára regisztráltam. Nagy meglepetésként ért a hatalmas érdeklődés, amit tapasztaltam: a helyek az online foglalásnál gyorsan feltöltődtek, azzal együtt, hogy egy nap többször is indítottak városnéző programokat. Ez alapján a tapasztalat alapján a legnépszerűbbek az autóbuszos és hajós túrák voltak. Számomra nagyon hasznos és kellemes élményt jelentett ez az esemény, szimpatikusnak találok, hogy a hazai idegenvezető gárda ilyen nagymértékben kiveszi a részét a társadalmi munkából, és hogy a hazai turisztikai piac fontosnak tartja a magyar célközönséget is. Az érdeklődés mértéke egy hiteles visszaigazolás arra, hogy van igény ilyen programokra. A magyar közönség kíváncsi a városra, melyben él.

5.4. Design Hét Budapest

Utolsóként olyan tematikájú sétákat szeretnék bemutatni, melyek egy speciális esemény, fesztivál részeit képezik. Ez az esemény a Design Hét Budapest, mely 2004 óta a kreatív ipar népszerűsítése és a design társadalmi és gazdasági szerepének tudatosítása céljával kerül megrendezésre. A fesztivál részeként pedig ingyenes „design túrákon” is részt lehet venni. Ilyen volt 2015-ben a Hosszúlépés és a We Love Budapest által közösen szervezett „Mi készül a városban?”, melyen mesteremberek mai napig működő műhelyein vezetett végig a XIII. kerületben. De a Hosszúlépés csapata ezen kívül öt egyéb sétával is készült a Design Hétre. Ilyen volt

a Spanyolország Budapesten, A Zsolnay csempék nyomában, Fronthatás, lakhatás – otthon a II. világháborúban, az Otthon a nyolcban, A nagy vévé-túra. (<http://designhet.hu>)

Ezek mindegyike megrendelésre készült, de A nagy vévé-túrát a Hosszúlépés megtartotta kínálatában, ahol most „Mindenki dolga”-ként szerepel. A Hosszúlépéssel készített interjúm során megtudtam, hogy a séták online regisztrációjának megnyitását követően 1 órán belül mind a 500 férőhely betelt. Újfént bebizonyosodott, hogy a budapesti közönség nyitott, érdeklődő és aktív a városi sétákkal kapcsolatban, vagyis szívesen szán időt és energiát az otthona alaposabb felfedezésére és izgalmas témák megismerésére. A dolgozatom további részében az is boncolgatásra kerül, hogy mennyi pénzt hajlandóak minderre költeni és melyek a legvonzóbb témák.

6. Budapesti túracégek

6.1. Imagine Budapest

6.1.1. A szervezet

Az Imagine Budapest 2008 óta szervez tematikus, kis csoportos városnéző túrákat magyaroknak, mellyel ők számítanak az elsőnek kategóriájukban. A szervezet egyik ügyvezetőjével, KÁLDI Mártonnal készített interjúm (2015.11.28.) során megtudtam, hogy az Imagine Budapest célcsoportját eleinte 40-60 éves budai nők képezték. A kereslet bebizonyította, hogy a mai napig releváns célcsoportról van szó, de időközben több korosztály is becsatlakozott az sétálók körébe.

A túracapat a következőképpen mutatja be programjait a honlapján: „Tematikus városnéző túráinkon a régi várost keltjük életre – a ma díszletei között. Szándékunk az, hogy olyan tudást, érzést és hangulatot adjunk át a résztvevőknek, amely segít a mai körülmények között oly nehezen létrejövő kötődések kialakulásában”. (<http://imaginebp.hu/rolunk/>)

A csapat maga 4 állandó tagból tevődik össze, de 1 gyakornok, 2 projektgazda és 7 külsős sétavezető is a szervezet munkatársai közé tartozik. A tagok között például művészettörténész és tájépítész is tevékenykedik, így az adott sétákat a kellő szakértelemmel rendelkező vezető bonyolítja le. Vannak, akik idegenvezető képesítéssel is rendelkeznek, de ez nem feltétel. Már csak azért sem, mert minden esetben többlépcsős betanítás, aztán pedig tréning és minőség-ellenőrzés segíti az idegenvezetői módszertan elsajátítását és tökéletesítését. Erre nagy figyelem fordul a szervezetenél, amit én szimpatikusnak, hasznosnak és professzionálisnak tartok.

Jelenleg összesen 28 különböző sétaútvonal van meghirdetve a honlapon, ahol egy túranaptárban lehet látni az indulási időpontokat. Ezeken az állandó sétákon túl minden hónapban egyszer egy különleges túrába is becsatlakozhatnak az érdeklődők. Utóbbiak keretén belül egy-egy izgalmasabb budapesti helyszínt, sokszor a nagyközönségtől alapvetően elzárt épületet lehet bejárni az Imagine Budapest csapatának vezetésével. Ahogy a hivatalos honlapon olvasható: „A séták egyrészt a várostörténeti, olykor könnyed művészettörténeti ismeretanyagot tartalmaznak, ám ezeknél sokkal fontosabb elemük a mindenkori ember... Az útvonalak, témák kiválasztásakor a fő szempont az, hogy amit megmutatunk,

érdekes, izgalmas, váratlan legyen. Eldugott zöld kerteket nézünk meg a belvárosban, ütött-kopott homlokzatokat fürkészhünk, vendégségbe megyünk a Lánchíd hídmesteréhez vagy belekóstolunk a mindenkori pesti édes életbe. Mindezt itt, Budapesten.” (<http://imaginebp.hu/rolunk/>)

A séták témaválasztása alapvetően véletlenszerű, nincsenek szigorúan vett kategóriák, korlátok. Viszont minden esetben alapos tájékozódás, hónapokig tartó előkészítés előzi meg az új túra meghirdetését. Ilyenkor a csapat helyszíneket jár be, egyeztet, kutat, szakértőket von be és próbasétákat tart. Ennek az alapos munkának az eredményeként jöttek létre olyan már fantázianevek által is figyelemfelkeltő séták, mint a cukrászmesterek titkaival és az elmúlt évszázadok édességfogyasztási szokásaival foglalkozó *Édes élet* vagy a sörtörténetet bemutató *Fővárosi sörhistoria*. A séták alapvetően magyarul zajlanak, de tavasszal, nyáron és ősszel is meghirdetésre kerül heti 1 angol nyelvű túra. Megrendelésre pedig további nyelveken biztosítanak városnézést.

6.1.2. A termék

A termék, vagyis a séták négy kategória alapján különülnek el, melyeket a honlapon külön fül jelöl. A „Séták Nektek” olyan túrákat csoportosít, amelyek valódi városélményt kínálnak, izgalmasak, látványosak, és segítenek megérteni a várost, vagy csak hozzájárulnak egy szórakoztató bókorszáshoz. Ebbe a tematikába tartozik például a fentebb már említett *Édes élet*, a gyerekeknek szóló, épületeket és díszítésüket taglaló *Vadlesen a Terézvárosban*, az írók és költők nyomában járó *Így laktatok ti...*, a bűnügyi történetek górcső alá vevő *Azt beszélnek a városban...* vagy az érzékszerveket megmozgató *Színes-szagos Budapest*.

A „Séták Önöknek” tartalmasabb, klasszikusabb túrákat takarnak, ahol a családi és közösségi hangulat kerül előtérbe. Általában vallási vagy építészeti téma köré fonódnak ezek a séták, például a Szent Anna templomba is elkalauzoló *Vízivárosi Betlehem*, a városi világitásról szóló *A fény útja...*, az épületdíszeket elemző *A fal adja a másikat...* vagy a 6 különböző felekezeti 8 templomát bejáró *Toronyiránt*.

A „Különleges alkalmak” címszó alatt olyan túrákat találunk, melyek hónapról hónapra változnak, mindig valamilyen új, izgalmas városi téma köré fonódnak, és a vezetők a leghitelesebb, legszakavatottabb emberek: például a

házigazdák vagy a tervezők. Az novemberi kínálatban szerepel a fentebb már említett *Fővárosi sörhistóra*, de helyet kap még itt a város szecessziós épületeinek nyomába eredő *Budapest gyöngyszemei* vagy a Lánchíd örét vendégül látó *Egy hídmester kalandjai*.

A negyedik kategória a „Külföldi barátoknak”, az egyetlen, amely turistáknak szól. Természetesen ezek a séták is különleges témákra épülnek, a klasszikus budapesti látványosságokon igyekeznek túlmutatni, helyette pedig élményszerű, „beavató”, alapos ismertetőt adnak a városról angol nyelven. Négy séta tartozik ebbe a csoportba: egy, amely az általában nagyközönség elől elzárt magánházak, intézmények kertjeibe enged bepillantást, egy, amely Budapestről, mint a vizek városáról mesél, és a Margitszigetre kalauzol, egy, amely kivégzésekről és bűnesetekről mesél a Budai Várban és egy, melyben Mike Liarsson katona mutatja be a fővárost kalandjain keresztül.

A kínálatba jellemzően félévenként kerül be teljesen új termék (1-2), de jellemzően az évszakok és az ünnepek is befolyásolják az aktuálisan meghirdetett sétákat. A csapat többek között figyel arra is, hogy hideg időben rövidebb, több belső helyszínt tartalmazó sétát indítsanak. Ezen túl az őszi-téli időszak például ideális a kivilágított Budapestet központba helyező *Fény útja* séta megvalósítására, hiszen a korán sötétedik. De karácsony közeledtével kerül elő a *Vízivárosi Betlehem* nevű túra is. A szezonok mellett a népszerűség dönti el, melyik séta milyen gyakran kerül meghirdetésre.

A séták ára hosszától függően 2 500 Ft és 3 900 Ft között mozog, de előbbiből 12%-os, utóbbiból 18%-os kedvezményt biztosítanak nyugdíjasoknak, pedagógusoknak és tanulóknak. Sőt, van olyan sétájuk is, melynek nincs részvételi díja. Ahhoz, hogy részt lehessen venni egy túrán, vásárolni kell egy ajándékutalványt. Ennek két módja van: banki utalással és postai kézbesítéssel, vagy pedig az Imagine Budapest belvárosi, Kálvin térnél található irodájában személyesen. Ezt követően a honlapon kell regisztrálni a kiválasztott sétára az utalvány számának megadásával, amit aztán a helyszínen be is kell mutatni.

A városnézések időpontjai a honlapon külön menüpontban; túranaptárban vannak feltüntetve: szombatonként és vasárnaponként, ezen belül pedig általában

délelőtti kezdéssel indulnak séták. Ezek időtartama másfél és 4 óra között mozog, minden esetben fel van tüntetve az útvonallal együtt a túraleírásnál.

Annak érdekében, hogy a kínálatot, mint magyarok számára vonzó turisztikai terméket tovább elemezzem, kiválasztottam egy sétát, melyet a legérdekesebbnek találok, és ezt alaposabban megvizsgálom és bemutatom.

Színes-szagos Budapest - érezd át a várost!

Az Imagine Budapest honlapján, a sétaleírásban a következő olvasható: „Láttad már Budapestet? A válasz biztosan igen. De vajon kóstoltad-e már, szagoltad-e már vagy épp hallottad-e már a várost? Tudod-e, hogy milyen az illata a Dunának, a metrónak, a belvárosnak? Megismered-e a különböző városi zajokat, a nap mint nap hallott hangokat?” (<http://imaginebp.hu/tura/szines-szagos-budapest-erezd-at-a-varost/>)

A túra a „Nektek” kategória alá van sorolva, és egy interaktív városnézést takar, ahol a résztvevők olyan kihívások elé vannak állítva, mint egy bekötött szemmel zajló séta a Nagykörúton vagy a Kálvin téri tömeg szemrevételezése úgy, hogy az ismerős zajokat egy füldugó zárja el. A városnézés vendégelőadója Juhász Tamás, aki látássérültként segít eligazodni a megszokott ingerektől megfosztott *sétálóknak*. Véleményem szerint a koncepció meglehetősen figyelemfelkeltő és vonzó egy budapesti számára, hiszen egy lehetőséget jelent arra, hogy az ismert közeget új szemszögből fedezze fel szakemberek társaságában. Azt gondolom, hogy a passzív előadás kategóriából kilépve ez a fajta séta jobban élményalapúnak tekinthető. A résztvevőkben nagy eséllyel kelt olyan érzést, hogy kiveszik belőle a maximumot, ennek eredményeképpen pedig elégedettek lesznek a séta végeztével. Az általános magyarnak vélt mentalitás, miszerint sokszor passzívak, távolságtartóak vagyunk, és például nem kérdezőnk, ebben a kiscsoportos túrában nem opció. Így, a gátlások felszakadnak, és nagyobb eséllyel válik az ember érdeklődőből aktív résztvevővé. A túra 2 és fél óra alatt a Kiskörút és a Nagykörút egy-egy szegletét és vonzáskörzetét járja be: a Királyi Pál utca 18.-ból indulva a Kálvin téren, a Nyugati pályaudvaron, az Eiffel téren és a Ferenciek terén át érkezik az Egyetem térre. Ára 3 900 Ft/fő, és ezen kívül még bérletet vagy két darab vonaljegyet kell magával hoznia a résztvevőnek.

Az Imagine Budapest sétákon túl 3 féle csapatépítő programot is kínál: kiszabaduló szoba jellegű 1 órás kihívást magyaroknak, 6-7 órás, orgonakoncerttel és kesztyűkészítőnél tett látogatással kiegészített buszos városnézést külföldieknek és 1 órás, időutazásra építő, feladványos gyerekprogramot. A csomag megrendeléséhez először ajánlatot kell kérni.

KÁLDI Márton (2015) elmondása szerint a legnépszerűbb sétának a *Titkos kertek és terek a belvárosban* nevű számít. Az is kimutatható, hogy a sétákon a résztvevők jellemzően (60-70%-ban) nők. Az érdeklődők korosztálya témafüggő, sok az idősebb nyugdíjas hölgy, viszont kevés a 25 év alatti résztvevő. A sétálók közül sokan visszajárnak, ezért is alakított ki az Imagine Budapest egy törzsvásárlói programot.

6.1.3. Jelenlét

Az Imagine Budapestnek a városközpontban, a Kálvin térnél van irodája, mely hétköznaponként 9 és 17 óra között tart nyitva. Amellett, hogy sétajegyet lehet vásárolni, és a túrák kiindulópontja, egy másik intézmény is üzemel benne. Ez pedig a Budapest Pont, ami az Imagine Budapest gondozásában lévő közösségi, kiállító és üzleti tér.

3. kép: Budapest Pont

Forrás: https://www.facebook.com/ImagineBudapest/photos_stream

A csapat webes felületen is megtalálható, marketing szempontból csak online felületekre költenek: saját angol és magyar nyelvű honlapot, ezen belül csak magyar nyelven elérhető blogot és Facebook-oldalt üzemeltet. A honlap átlátható és igényes, bemutatkozás, elérhetőségek és túranaptár is szerepel rajta. A Facebook-oldalon lévő aktivitás ideális, hetente több alkalommal tesznek közzé bejegyzéseket, melyek között közérdekű információk, de túrarészleteket ábrázoló fotók is szerepelnek. A Facebook-oldal követőinek száma 4 583 fő (2015.12.08.), a szolgáltatás értékelése pedig 5-ből 4,6 csillag 48 vélemény alapján. A csapat fontosnak tartja, hogy közösségi szerveződésű eseményekbe is bekapcsolódjon, így szerveztek már programot a Budapest100-ra, a Múzeumok Majálisára és a 2014-es Design Hétre is.

Az Imagine Budapest sétáiról számos forrásból értesülhetett a nagyközönség, olyan portálok cikkeztek a csapatról, mint a Travelo, Index, Dívány, HVG, Szeretlek Magyarország, de a Kossuth rádióban, az ATV-n és a Fókuszban is szerepeltek már. Ezen kívül a We Love Budapest nevű, véleményvezér Budapest-portál adatbázisában is jelen vannak, az oldalon két cikk született róluk.

6.1.4. Összegzés

Összességében elmondható, hogy a séták több korosztályt és érdeklődési kört lefednek, legyen az gasztronómia, művészettörténet, építészet, vallás, irodalom, történelem. Így az, aki nyitott Budapest mélyebb megismerésére, könnyen talál a kínáltban számára vonzó opciót. A séták csoportosítása viszonylag jó támpontot nyújt, bár véleményem szerint nem elég objektív, egyértelmű és szigorú ez a kategorizálás. A séták nevével alkalmazott színek pedig összezavaróak, számomra nem érthető, mit jelentenek.

6.2. BUPAP – Budapest Aszfaltprojekt

6.2.1. A szervezet

A BUPAP, vagyis a Budapesti Aszfaltprojekt 2011 óta szervez városnéző túrákat. Bemutatójukból egyértelműen kiderül, hogy főként a budapesti közönséget szeretnék megmozgatni, céljuk, hogy a fővárosiak turistaként csodálkozzanak rá azokra az épületekre, melyek mellett naponta elhaladnak, és hogy egy kicsit mélyebben megismerjék a történetét annak a városnak, amelyben élnek. A szlogenjük is erre utal: „Légy helyben turista!”. A hivatalos honlapon a következőképp mutatják be magukat: „A várost múzeumnak tekintjük, és terei között, tárgyi hagyatékában kurátori módszerrel válogatunk. A kiválasztott helyszínekhez és épületekhez történeteket kapcsolunk, amivel megelevenítjük azt a múltat, amit a városban élő ember már elfelejtett, vagy sosem ismert... Sétánk fizikai mozgásra serkenti a gyakran passzivitásra kényszerülő nagyvárosi embert, aki így megtapasztalja az aktív jelenlét és a közösséghez tartozás élményét. A séta során pedig felelevenítjük a közösségi mesemondás hagyományát, amelyet ma már egyre kevesebben élnek át és gyakorolnak.” (<http://www.bupap.hu/hu/rolunk-setamuhely/a-misszio>)

Hisznek abban, hogy a séta művészet, de ezek során nem csak gyönyörű épületeket mutatnak be, hanem olyan tereket is, ahol megtapasztalható, milyen problémákkal küzd a város. Gyakran foglalkoznak politikai témával, de a nemek és a kisebbségek is rendszeresen előtérbe kerülnek. Sétákon túl pedig buszos és biciklis városnézést is szerveznek.

A BUPAP alapítója Lénárd Anna, képzőművész, aki 2011-ben, egy történelmi színterekről szóló esszé olvasása során ismerte fel, mennyire keveset tud saját városáról. Ekkor kezdett el kutatni a Svábhegyen, majd miután úgy gondolta, másokkal is szeretné megosztani azt, amit talált, megszervezte a BUPAP első sétáját; a *Szellemek a Svábhegyent*. Ezzel megalakult a szervezet, melynek ma 3 állandó tagja van. Közülük ketten vezetnek sétákat. A sétákra azonban gyakran vendégelőadókat hívnak meg: szociológust, történészeket, költőket, hogy a közönség a leghitelesebb forrásból tehessen szert ismeretekre. Összesen 8 vendégelőadóval dolgoznak. A csapatban többen is rendelkeznek idegenvezető igazolvánnyal, de ennek megléte nem feltétel. Azokra is fordul figyelem, akik nem képesített

idegenvezetők: a tavaly indított Sétaműhely nevű közösségi programon sétademonstrációk és műhelybeszélgetések zajlanak. (<http://www.bupap.hu/hu/>)

6.2.2. A termék

A BUPAP jelenleg (2015.11.03.) összesen húsz sétával operál, melyek között a gyalogos mellett biciklis és autóbuzsos városnézések is szerepelnek. Az autóbuzsos túra mindig drágább, mert magába foglal 1 200 Ft felárat. A séták négy témakör szerint vannak csoportosítva, ezek mindegyike egy fantázianevet visel, és mögötte olvasható a konkrét kategória. Ezek a következők: Hűlt helyek és forró nyomok (politikai múlt), Hazánk felett az ég (városkép, élettér), Nem vagy idegen (kisebbségek, közösségek), Nem? Igen! (gender). A legtöbb séta politikai múlt és a városkép, élettér témájára épül.

Az első kategória (Hűlt helyek és forró nyomok) olyan sétákból áll, melyek Budapest huszadik századi történelmének traumáit dolgozzák fel. Az első, de főként a második világháború és a szocializmus sajátos ideológiája nyomot hagyott a városon, és a mai napig találunk eredeti állapotú épületeket, bunkereket ezekből az időszakokból. A BUPAP sétákkal emlékezik meg a történelemtől és az áldozatokról, amik között megtaláljuk a már korábban említett, svájci villákat, mesebeli kerteket felkutató *Szellemek a Svábhegyent*. Ezen kívül olyan túrákba csatlakozhatunk be, mint az *Ostrom és kitörés*, amely a II. világháború alatti Budapest-ostrom nyomait őrző helyszíneket járja be, vagy az *Egy nap Petőfivel*, ahol a 48-as szabadságharc eseményei idéződnek meg. (<http://www.bupap.hu/hu/setak>)

A második kategória (Hazánk felett az ég) sétái építészetén, szociológián, urbanisztikán és művészetén keresztül mutatják be Budapest városképét szakismerettel rendelkező vendégelőadók vezényletével. Véleményem szerint itt találhatóak a legizgalmasabb témák; a Napraforgó utcai, 1930-ban átadott kísérleti lakótelep történetétől kezdve a Szomszédok című sorozat helyszíneinek bejárásán keresztül a városszépítő kezdeményezésekkel foglalkozó Street-art Múzeumig. A séták során arra keresik a választ, hogy „Hogyan élünk ma ebben a városban? Mit tudunk a minket körülvevő épületek történetéről? ...Hogyan tükrözik a politikai változásokat a folyton változó, felállított, majd eltávolított műemlékek? Hol jelennek meg street-art munkák és graffitik? És vajon mekkora az együttműködési készség a

város vezetősége részéről, hogy a kreatív energiákat a város javára fordítsa?”. (<http://www.bupap.hu/hu/setak>)

A harmadik kategória (Nem vagy idegen) középpontjában „különböző társadalmi csoportok, kisebbségek, vallások, elismert vagy épp ellenkezőleg, perifériára szorult emberek állnak ...s rajtuk keresztül egy-egy megoldásra váró, mindennapjainkban jelenlévő társadalmi probléma. Bevándorlók és romák, zsidók és keresztények, melegek és heteroszexuálisok.” (<http://www.bupap.hu/hu/kisebbssegek-kozossegek>)

Jelenleg öt séta tartozik ebbe a csoportba, melyek a következők: *Ortodox keresztények Pesten*, *Ortodox zsidók Pesten*, *Zsidók és törökök a budai Várban*, *Köztünk élő muszlimok* és *Köztünk élő cigányok*. Érdekesség, hogy az utóbbit az Uccu Roma Informális Oktatási Alapítvány szervezi, és az Alapítvány önkéntesei vezetik. A túra a VIII. kerületben zajlik, ahol állítólag „a Népszínház utcán végigsétálva még a málló vakolat alatt is áttűnnek a környék építészeti szépségei. A Polgári Serfözde bérházának tetején Róth Miksa-mozaikot fedezhetünk fel, és megcsodálhatjuk a Napház eklektikus épületének hatalmas üveglakait, amely egészen a közelmúltig a helybéli fiatalok és roma családok közösségi tere volt.” (<http://www.bupap.hu/hu/koztunk-elo-ciganyok>)

4. kép: A Köztünk élő cigányok séta egyik állomása

Forrás: https://www.facebook.com/bupap.hu/photos_stream

A negyedik kategória (Nem? Igen!) női-férfi viszonyokat térképez fel, olyan kérdésekre keresi a választ, mint? „Van-e különbség a férfiak és a nők Budapestje között? Miért van az, hogy ezt a várost javarészt férfiak építették fel, mégis sokkal több növendég jár a városi sétáinkra? És mennyire kapnak helyet a társadalmunkban azok, akik nem kívánják magukat a fenti két kategóriába besorolni?” (<http://www.bupap.hu/hu/gender>)

Ezeken a sétákon betekintést lehet nyerni az LMBT (Leszbikusok, Melegek, Biszexuálisok, Transzneműek) világába, és a budapesti prostitúció és a századelői pesti polgárság tisztálkodási szokásai is a túrák tárgyát képezi. De gyakran erednek olyan nők nyomába, akik „sikerrel harcoltak az egyenjogúsításért, a tanulás, a munka szabadságáért, a politikai részvétel lehetőségéért, vagy éppen a szociális gondoskodás, a kultúra, a nevelés terén kifejtett munkásságukkal alkottak maradandót.” (<http://www.bupap.hu/hu/nok-budapest-labirintusaban>)

Mint azt már fentebb említettem, a BUPAP fő célcsoportja a magyar közönség, ezen belül is a budapesti értelmiség, a társadalomtudatos turista, helybeli felfedező. A meghirdetett séták mindegyike magyar nyelven zajlik, de van lehetőség angol nyelvű privát túrák igénylésére is. A séták ára hétköznap mindig olcsóbb, ekkor 2 000 Ft-ért lehet részt venni a túrán, hétvégén pedig sétától függően 2 800 és 4 800 Ft közötti összeget kell befizetni. Időtartamot tekintve a túrák között találunk kétórásat, de négyórásat is.

A sétákra online, a honlapon van lehetőség jelentkezni, ki kell választani a szimpatikus túrát és időpontot. Ezt követően e-mailben küldenek tájékoztatást a további teendőkről, tudnivalókról, például arról, hogy a jegyet a séta előtt 20 perccel lehet megvásárolni a helyszínen. Ezt egy kényelmes megoldásnak találom. A csapat bizonyos partnerüzleteiben (5 helyszínen, mint a Trafó vagy az Írók Boltja) lehet ajándék sétajegyet is vásárolni, vagyis egy olyan biankó jegyet, amit bármelyik sétára felhasználhat a tulajdonos a megvásárlástól számított fél éven belül. Ára a séták átlagára, azaz 3 600 Ft. Ezen kívül éves bérletet is kínálnak 24 000 Ft-ért, amit egy évig korlátlan mennyiségű sétára használhat fel a tulajdonos, és ha vendéget hoz magával, az illető 25% kedvezményben részesül.

Annak érdekében, hogy alaposabban is meg tudjam vizsgálni a kínálatot, kiválasztottam egy sétát, amiről részletesebb elemzést és véleményezést készítek.

Köztünk élő muszlimok

„Minden nap hallunk róluk a médiában, magáról a vallásról azonban nagyon keveset tudunk. Miben hisz 1,3 milliárd ember világszerte? Miben különbözik, és miben hasonlít a legfiatalabb ábrahámi vallás, illetve a zsidó és keresztény hit? Hogyan élnek és hol gyakorolják a vallásukat Budapesten a muszlimok?” - vezet fel a tartalmat a sétalírás a honlapon (<http://www.bupap.hu/hu/setak/koztunk-elo-muszlimok>).

Aztán tovább olvasva az is kiderül, hogy a 2015. november 7-én debütáló, tehát friss program a ma velünk együtt élő muszlimok szokásait, történeteit taglalja, elvezet a Budapest Mecsetig, és sok olyan kérdésre ad választ, amit nem mertünk vagy nem tudtunk kitől megkérdezni. Ilyen például az, hogy a Budapesten élő muszlim nők előtt milyen karrierlehetőségek állnak vagy, hogy hova járnak a gyerekek iskolába. A téma és a leírás is figyelemfelkeltő, és ezt a vonzalmat fokozza, hogy egy „gurulós sétáról” van szó, vagyis biciklivel, rollerrel, görkorcsolyával, gördeszkával kell érkezniük a résztvevőknek. Az azonban nem derül ki, hogy ezekről a közlekedési eszközökről mindenkinek saját magának kell-e gondoskodnia. A séta háromszor van meghirdetve novemberben, ezek közül az egyik „ingyenes szülinapi bicózás” címszóval került a túranaptárba. Erre jelentkeztem, ám a visszaigazoló e-mail elmaradt az informatív kategóriától. A séta a II. János Pál pápa térről indul, bár ez a sétaleírásban nem, csak a kapott e-mailben tüntették fel. Ez a bizonyos visszaigazoló e-mail az én esetemben kusza volt, és ellentmondásos információkat tartalmazott az indulás időpontjával és az árral kapcsolatban. A levél végéről pedig nagyon hiányoltam a logóval ellátott aláírást. Az élmény azonban kárpótolt a kezdeti bizonytalanságért. A csapat minden tagja biciklivel érkezett a találkozópontra, én voltam az egyedüli, aki a rollert választotta. Elég hamar kiderült, hogy utóbbi nem a legalkalmasabb eszköz a túrához, ugyanis sokszor hosszabb távot kellett megtenni a sok biciklis tempójához mérten gyorsan. Ez bizonyos szakaszokon könnyebben, más szakaszokon nehezebben ment, összességében viszont különleges kaland volt. Soha nem rollereztem még a város utcáin, és most együtt gurultunk a Kiskörúton, át a Szabadság hídon, miközben ment le a Nap. A túra közben többször is felajánlotta a vezető, hogy becsatlakozhatok majd egy másik túrába, ha nehéznek ítélném a rollerozást, és azt is megjegyezte, hogy valószínűleg a jövőben kiveszi ezt az opciót a közlekedési eszközök közül. Tehát nagyon emberbarát módon reagált, és

végig foglalkozott a problémával, beleértve az egyes helyszíneken való bevárását. A túra felépítését tekintve először a VIII. kerület volt a helyszín, ahol egy halál, vagyis az iszlám vallásnak megfelelő henteshez is ellátogattunk, majd Újbudán egy imateremben volt lehetőségünk az ott jelen levő muszlimok egyikével beszélgetni. Nagyon közvetlen volt a hangulat, a helyszínen teával és datolyával kínáltak, bármilyen kérdésre készségesen válaszoltak. Teljes mértékben beavatottnak és egy különleges esemény részesének éreztem magam. Fogalmam sem volt róla, hogy Budapesten, az egyik kedvenc kávézóm, a Kelet tőszomszédságában egy ilyen elkötelezett közösség éli mindennapjait. A séta még újnak számított, így bizonyos kezdeti nehézségek, szervezési hibák, például késések felfedezhetőek voltak, de szemmel láthatóan a vezetőnk ezeket figyelte, és nyitott volt a visszajelzésekre.

A BUPAP személyre, vagy pontosabban csoportokra szabott túrákat is szervez. Ezek családi, céges vagy iskolai programok, melyeket a résztvevők igényeinek megfelelően állítanak össze ajánlatkérést és egyeztetéseket követően.

A LÉNÁRD Annával készített interjúm során (2015) megtudtam, hogy a legnépszerűbbnek számító séta a Szelleme a Svábhegyen és a Zsidók és törökök a budai Várban, így ezek gyakrabban kerülnek meghirdetésre, de minden hónapban bemutatnak egy új sétát is. Nemi arányokat tekintve a sétákon egyértelműen több, kétszer annyi nő vesz részt, mint férfi, az életkorokat tekintve pedig a 20-30 és az 50-60 évcsoportokba tartozók sétálnak a leggyakrabban a BUPAP-pal.

6.2.3. Jelenlét

A csapat felhasználó felületeit tekintve honlapot, hírlevelet és Facebook-oldalt üzemeltetnek, online hirdetésekkel operálnak, és hamarosan egy blog oldaluk is elindul. Ezen kívül részt vesznek közösségi megmozdulásokban, mint az Negyed7Negyed8 Fesztivál vagy a Budapest100 és vendégek számára is nyitott irodával is rendelkeznek. A honlap magyar és angol nyelven is elérhető, de az utóbbi nem megfelelő minőségben: a séták közötti eligazodás bonyolult, kusza, nehezen kezelhető, nem elég informatív, és lépten-nyomon magyar szövegekbe lehet belebotlani. A naptárában nincsenek feltüntetve a túrák, így az időpontok nem ismertek. A magyar honlap esetében viszont pozitív tapasztalatról tudok nyilatkozni. Igényes, megkapó, átlátható, a kezdőoldalon pedig az aktuálisan meghirdetett séták vannak felsorolva pontos időpontokkal. Amit viszont zavarónak találtam, hogy a

honlapon van egy állandó alsó sáv, aminek eleinte nem értettem a funkcióját. Itt egy szövegdobozban újra fel vannak sorolva a sétatémák, és itt kap helyet a galéria és a „Rólunk írták” szekció is. Alapvetően azt gondolom, a galéria rész egy külön fület érdemelt volna a főoldalon, mert így nehezen fellelhető, hiába szépek és minőségiek a képek, nem könnyű rájuk találni. Ide kattintva egy blogspot oldalra érkezünk, ahol nagyon mutatósan, mozaikszerűen helyezkednek el a mappák. Azonban tapasztalatom szerint rosszul kezelhető ez a rész, nem funkcionális, a képeket nem lehet a szó szoros értelmében vett galéria funkcióban nézni, vagyis lapozgatni, ha felnagyítjuk, nehéz visszakerülni a kiindulóponttra. Ráadásul pontos (évre vonatkozó) keltezés sem szerepel mellettük. Azért fontos ezt részletekbe menően taglalni, mert ha egy érdeklődő, azaz potenciális vendég tájékozódni szeretne, és döntést kíván hozni, ebben nagymértékben befolyásolják a vizuális elemek.

Szintén lényeges kiemelni a Facebook-tevékenységet. Ezen a közösségi oldalon jelenleg 6 080 (2015.12.08.) követővel és nagy aktivitással bírnak. Az üzenőfalon saját sétájukhoz kapcsolódó képeket tesznek közzé információmorzsákkal, de más oldalak bejegyzéseit is megosztják, ha az releváns és érdekes. Ilyen volt például a Szeretlek Magyarország nevű portál 100 évvel ezelőtti Budapestről szóló kvíze. Jellemző még, hogy a sétáknak külön „eseményt” hoznak létre, ami egy divatos és felhasználóbarát funkció, a vendég nem felejt el az időpontot, és könnyen értesülhet a változásokról, a szervező pedig fel tudja mérni az érdeklődők számát, és folyamatos kapcsolatot tud tartani velük. Természetesen ez nem lehet az egyetlen hirdetési mód, hiszen olyan vendégekkel is számolni kell, akik nem követik az oldalt Facebookon, vagy egyáltalán nincsenek jelen ezen a közösségi oldalon.

A BUPAP-pal számos internetes portál foglalkozott már, például a We Love Budapest, a HVG, az MTI, a Travelo és a múlt-kor is cikkezett a sétákról. Sajnos ezeknek csak töredékét tünteti fel a szervezet a saját honlapján.

6.2.4. Összegzés

Összességében nagyon szimpatikusnak találok a BUPAP koncepcióját, küldetését és kínálatát. A személyes életterekbe való bevezetés, a vendéglőadók, az alapos kidolgozás egyedülálló élményeket helyez kilátásba. Azt gondolom, ezekkel a témákkal minden budapestinek foglalkoznia kéne, hiszen a főváros minden lakóját érinti. A hétköznapi elérhető, kedvezményes ár (2 000 Ft) pedig ezt elméletben lehetővé is teszi, így hitelessé válik a céljuk: megismertetni mindenkivel saját életterét. A törzsvásárlói program, vagyis az éves bérlet és az ajándékkártya is működőképes, releváns ötlet. A honlapon látható, hogy sok partnerrel dolgoznak együtt, ami még több bizalmat szavaz nekik. A lehetőség, hogy biciklis, buszos és gyalogos túrán is részt lehet venni, valamint a témák változatossága és aktualitása kortól és nemtől függetlenül bármelyik budapestit képes megszólítani. A megkapó összképet csak olyan hiányosságok rontják, mint a séta időtartamának jelölése, a biciklis túra pontos menete és a képgaléria nehezen kezelhetősége. Ennek ellenére komoly versenyzőnek találok a BUPAP specifikus, de változatos kínálatát a magyar turisták piacán, azonban külföldi vendégek esetében nem érzem relevánsnak.

6.3. Hosszúlépés

6.3.1. A szervezet

A hungarikumként számon tartott fröccs egyik változatáról elnevezett szervezet mással is indokolja névválasztását. Honlapjukon a következőképpen mutatkoznak be: „Miért Hosszúlépés? Mert mindig új dolgokat keresünk, miközben a régit újra felfedezzük... Mert szeretünk itt élni, és szívesen elhagyjuk a járt utat a járatlanért. ...Megszólalnak a házfalak, megelevenedik a történelem és kevésbé ismert városrészek is bemutatkoznak. Ne járj leszegett fejjel a városban! Nézz fel, fordulj körbe, fedezd fel! Járunk?” (<https://hosszulepes.org/hu/rolunk>)

A szervezet fiatalnak tekinthető; 2013-ban alapult. Jelenleg 11 fő tartozik szorosan a csapathoz, akik menedzsment területen tevékenykednek és/vagy sétát vezetnek. Külsősökkel együtt összesen 23-an vezetnek sétát, és rajtuk kívül még 9 sétasegéd is a munkatársakhoz tartozik. A tagok névvel, fényképpel és egy rövid, Budapest központú bemutatkozóval együtt szerepelnek az impresszumban. A „háttér dolgozóknál” pozíciók, rövid felelősségkörök és elérhetőségek, a sétavezetőknél pedig polgári foglalkozásuk is fel van tüntetve. A sétavezetők között történészt, sörszakértőt, baristát, újságíró, gasztrobloggert, borbloggert és várostörténészt is találunk, akik nem csak vezetnek, hanem össze is állítják a túrákat, így biztosak lehetünk benne, hogy szakismeretben bővelkedő szolgáltatásban lesz részünk. Idegenvezető igazolvánnyal körülbelül egy személy rendelkezik, ez egyáltalán nem feltétele a sétavezetésnek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem is foglalkoznak az idegenvezetés módszertanainak elsajátításával, az újonnan csatlakozott sétavezetők többször is részt vesznek a kollégák túráin, tanulási szándékkal. Ezen kívül beszédtechnikai tréningben is részesülnek, és teljesítményük folyamatosan mérve van a vendégek által kitöltött kérdőívek alapján.

6.3.2. A termék

Ahogy azt a Hosszúlépés egyik munkatársától, KOVÁCS Tamás Györgytől interjúnk (2015) során megtudtam, a szervezet célcsoportját elsősorban a helyiek, a budapestiek képzik. Egyszer fordult elő, hogy angol nyelven hirdettek meg egy sétát, és a végén erre is magyarok jelentkeztek, úgyszólván manapság már csak egyedi megrendelésre szerveznek idegen nyelvű túrát. Jelenleg (2015.11.07.) összesen 31 magyar nyelvű séta szerepel a kínálatban, melyek nagy része havonta, másfél

havonta kerül fel a túranaptárba. A választék folyamatosan és elég gyakran frissül, általában tavasszal és ősszel kerülnek meghirdetésre az új séták. Idén ősszel például 6 új túrával egészült ki a repertoár. Ezeket minden esetben alapos, hónapokon át tartó kutatás, kidolgozás előzi meg, prezentációk készülnek hozzájuk, próbaséták zajlanak.

Alapvetően két tematikába sorolhatjuk a túrákat, ez az „alternatív városi séták” és a „gasztro séták”. A papíralapú és online sétakatalógusban ezek különböző jelölésekkel egészülnek még ki, mint a „történelmi”, „kortárs”, „kutyabarát”, „gyerekbarát”, „zsidó örökség”, „építészeti értékek”. A hivatalos honlap decemberi megújulását követően ezekre a kategóriákra külön rá lehet szűrni. A sétakatalógus a Hosszúlépés hivatalos honlapján is megtalálható, de papír formában a kinevezett sétapontokon szerezhető be.

A gasztro sétákon, melyeket először a Hosszúlépés szervezett a budapesti túracégek közül, többek között klasszikus és újhullámos kávézókkal, kézműves sörökkel, a bevándorolt nemzetek ételeivel van lehetőség mélyebben megismerkedni, de a *Budapest kóser arca* nevű sétán a hetedik kerület zsidó hagyományok szerint készült fogásainak választékába, az *Egy falat Kína* nevű túrán pedig a Ganz művek környékén letelepedett kínai kolónia konyhájába lehet bepillantani.

5. kép: A Budapest kóser arcai séta egyik állomása

Forrás: https://www.facebook.com/Hosszulepes.jarunk/photos_stream

Az alternatív városi séták között helyet kapott többek között egy Kerepesi temetőben zajló, egy második világháborús óvóhelyeket bejáró ostromséta, egy *Nagy vécé-túra*, egy belvárosi műhelyeket bemutató, egy budapesti forgatási helyszínekről szóló, egy 4-es metróon utazó és egy Budapest kreatív iparában elmélyedő.

A sétákon úgynevezett sétajegyek váltásával lehet részt venni. A sétajegy a Hosszúlépés ajándékutalványa, melyet a vásárlás dátumától számított másfél éven belül bármely sétára fel lehet használni. Ezeket a sétajegyeket online (banki utalással) és személyesen is, számos budapesti helyszínen (sétajegy pontokon, mint a Kőleves vendéglő, Írók Boltja, Gerlóczy Kávéház, Katona József Színház könyvesboltja) lehet megvásárolni 3 900 Ft-ért. A séták időtartam 2-3 óra, és minden túránál fel van tüntetve a sétavezető neve és a kiindulás, valamint befejezés helye. Ezen kívül, amit rendkívül hasznosnak találok, a fizikai nehézség is értékelve van. A túranaptárból egyértelműen látszik, hogy a gasztró sétáknak nagyobb a keresletük, hiszen 10 meghirdetett novemberi sétából 3 van betelve, és ezek mindegyike gasztronómiai témájú. De Tamás elmondása szerint a séták nagy része telt házzal fut, ami azt jelenti, hogy 25 fővel indul. A szervezet a visszajáró vendégekre való tekintettel klubkártya programot is működtet, mely keretén belül 1 éven át korlátlan mennyiségű sétán lehet részt venni. A 34 900 Ft-os kártya megvásárlásával egyéb kedvezményben is lehet részesülni különböző partner helyszíneken.

Annak érdekében, hogy alaposabban is meg tudjam vizsgálni a kínálatot, kiválasztottam egy sétát, amiről részletesebb elemzést és véleményezést készítek.

Új hullámon

A hivatalos honlapon a következőképpen mutatják be a sétát: „Miért lett hirtelen savanyú az eszpresszó, és miért ízlik ez bárkinek is? ...Etióp, cold drip, single origin, latte art, cascara... Ha szeretnél egy alapos betekintést és egy bennfentes vezetőt az újhullámos kávézók világába, akkor ez a túra neked szól.” (<https://hosszulepes.org/hu/seta/uj-hullamon>)

A 3 órás túrát az Egyetem tér és a Móricz Zsigmond tér között Fazekas Andrea head barista vezeti. Azt gondolom, ez a téma nagyon korszerű és népszerű, akik kávéznak és tájékozódnak a Budapesten újonnan nyíló vendéglátó egységekről és kialakuló trendekről, már találkoztak az „újhullámos kávézó” vagy „speciality kávé” fogalmával. Azonban közel sem biztos, hogy tiszta képpel rendelkeznek róla,

így számukra ideális program a budapesti kínálat megismerése. A kávé egyszerre hálás és trükkös téma, hiszen, míg sokak számára egy személyes ügyet jelent a napi rutinból kifolyólag, élvezeti cikként valószínűleg már csak egy szűkebb réteg tekint rá. Viszont véleményem szerint a kávéfogyasztók és „kávéelevenek” mellett a fiatalabb, nyitottabb lakosok számára különleges és izgalmas a téma. A túranaptárát vizsgálva azt láthatjuk, hogy legutóbb nyáron, június 27-én volt meghirdetve a séta, és most is csak érdeklődőként lehet jelentkezni rá. Ez azt jelenti, hogy kapunk értesítést, ha új túraidőpont kerül kiírásra. Személy szerint ezt a sétát ideális kínálatnak találom külföldiek számára, akik kíváncsiak arra, hogy Budapest hol tart a fejlődésben, milyen új vállalkozásai vannak és hogyan élnek, hova járnak a lakói ma.

A Hosszúlépésnek egyébként egy másik újszerű és divatos témával foglalkozó sétája is van, ahol a múlt helyett inkább a jelenre helyeződik a hangsúly. Ez a *Kreatív Budapest*, ahol a főváros létrejött startupokról, kezdeményezésekről, közösségi terekről esik szó. Azért tartom fontosnak kiemelni ezeket a sétákat, mert olyan kivételes kínálatot képeznek a magyar piacon, amit egyelőre más hasonló szervezetnél nem találtam. Azt gondolom, ezek a „modern”, aktuális témák és a lehetőség, hogy a színpalak mögé pillantsunk, erős létjogosultsággal bírnak a városnézések között.

A másik fontos előny, ami a Hosszúlépésre jellemző, a gyors reakcióidő. 2015 telén például, miután egy vaddisznó jelent meg Budapest utcáin, a Hosszúlépés létrehozta a *Budapest vadon* című programját. Ezen Mátyás király vadaskertjébe és egyéb hajdani, belvárosi istállóba látogathattak el az érdeklődők. A mostani legújabb sétájuk pedig a bevándorlók köré épül (nem kifejezetten az közelmúlt és jelen ellentmondást kiváltó eseményeire reflektálva, de mégis elkerülhetetlenül ahhoz kötődve): Fogások és felfogások néven, a Budapesten élő kisebbségek konyháinak ételkülönlegességeit lehet megkóstolni. És még egy sétát emelnék ki, amely az előzőhöz hasonlóan amellelt, hogy aktuális, az elfogadás és megértés üzenetét is hirdeti. Ez a *Pink Budapest*, LMBTQ témával foglalkozó séta, melyen a Budapest Pride előtt ingyenesen lehet részt venni.

KOVÁCS Tamás György (2015) elmondása szerint a sétákon 80%-ban nők vannak jelen, közülük is a legtöbben középkorúak. Jellemzően a belső kerületekből, esetleg e 14. kerület magasságából érkeznek. Jelenleg a legnépszerűbb séták között

szerepel az *Egy falat Kína*, a *Rejtett zsinagógák* és *A tegnap virágai*. A résztvevők minden túra után kapnak egy kérdőívet, melyben a programot, a sétavezetőt és a sétasegédet is értékelhetik, így közvetlenül tudnak megosztani visszajelzéseket a szervezőkkel.

A Hosszúlépés egyébként magánsétákat, csapatépítő kincskereső túrákat is tart, de megrendelésre szervezett már fesztiválsétát, sajtósétát és kampánysétát is, melyek mindig nagy népszerűségnek örvendenek. Ezen kívül gyakran csatlakozik valamilyen városi közösségi kezdeményezéshez, mint például 2015 októberében a Design Terminal eseményéhez: a Design Héthez. A program részeként több ingyenes sétát is tartottak. Amit még szimpatikusnak és praktikusnak találok, az a honlapon elérhető „A nagy sétaválasztó kvíz”, mely kitöltésével javaslatot kapunk arra, hogy melyik programon lenne érdemes leginkább részt vennünk.

6.3.3. Jelenlét

A Hosszúlépés honlapot, hírlevelet, Facebook-oldalt és Twitter-profilt üzemeltet, valamint irodával is rendelkezik a XIII. kerületben. A honlap (2015.12.08.) megkapó, ízléses és igényes: a kezdőoldalon, egy promóciós felületen váltakozik az aktuálisan legfrissebb tartalom vagy hirdetni való. A weblap felépítése logikus és áttekinthető, külön menüpontban érhetőek el az információk sétákról, sétajegyekről, egyéb kínálati elemekről, és egy kisebb menüpontra kattintva a cégről is olvashatunk. Képgaléria nincs, de minden sétánál szerepel egy minőségi fotó. Facebookon azonban sok fotógaléria szerepel.

A Facebook-oldalnak jelenleg (2015.12.08.) 11 722 követője van, vagyis ezen a felületen az általam vizsgált szervezetek közül a Hosszúlépés a legnépszerűbb. Az aktivitás nagy, naponta akár több képet, átvett cikket, saját posztot is közzétesznek, mindezt látszólag konzisztencia nélkül. Találhatunk ugyanis a hírfolyamon külföldi városokat ábrázoló képeket és saját- a Hosszúlépés tagjai által megélt- élményeket is. Véleményem szerint ezek nem releváns információk, kivéve, amelyek olyan példaértékű tartalommal bírnak, ami Budapestre is átültethető lehetne.

A Hosszúlépés számos sajtómegjelenést tudhat magáénak, olyan internetes portálok cikkeztek sétáiról, mint a We Love Budapest, Origo, Index, HVG, Magyar Narancs, Vs.hu vagy az Egy nap a városban blog.

6.3.4. Összegzés

Összességében azt gondolom, a Hosszúlépés fiatal kora (rövid fennállása) ellenére nagy népszerűségre tett már szert. Valószínűleg ez az általában populáris, tágabb közönséget megmozgató, de alkalmanként specifikusabb témákat taglaló sétáknak és a kiváló márkázásnak köszönhető. Utóbbi alatt azt értem például, hogy egy rövid, jól csengő, frappáns, az emberekben érzelmeket kiváltó nevet és mellé egy aktivitásra buzdító szlogent alkalmaznak (Hosszúlépés. Járunk?). Továbbá egy példaértékű kapcsolati hálót alakítottak ki, partnereik között szerepel például a Budapesti Közlekedési Központ, a Sziget Fesztivál, a We Love Budapest, a Pocket Guide vagy a Magyar Kereskedelmi- és Vendéglátóipari Múzeum.

Személyes tapasztalattal is rendelkezem a Hosszúlépés túráival kapcsolatban, a tavalyi évben részt vettem a Budapest, a kávéváros nevű, Douwe Egberts Omnia számára szervezett kampánysétán, idén pedig bekapcsolódtam a Made in Budapest elnevezésű, ma is aktívan működő műhelyeket látogató túrába. Az elsövel kapcsolatosan nagyon kellemes élményeim vannak, kiváló volt az előadó, izgalmas volt a téma, jól volt felépítve a séta és ideális időtartamú (2 órás) volt. A belvárosban és a hetedik kerületben mozogtunk, és megfelelő időközönként álltunk meg a látványosságoknál. A másik séta kissé hosszú (3 óra) volt, és bár érdekes volt a téma, olykor sok idő telt el két helyszín bejárása között, ezzel megszakadt a dinamika. Az előadó szerepét itt nem a vezető töltötte be, hanem maguk a mesterek, ami bennfentes, autentikus légkört eredményezett, viszont az átvezetés hiányzott. A körülbelül 14 fős csapat koordinálása nem mindig zajlott könnyen, talán ebben az is közrejátszott, hogy a sétavezetők szakmájukat tekintve nem idegenvezetők. Ennek ellenére úgy vélem, a Hosszúlépés sétái minőségi, élményben és ismeretekben gazdagok, így erős szereplői a budapesti városnéző kínálatnak külföldiek és belföldiek tekintetében egyaránt.

6.4. Budapest Beyond Sightseeing

6.4.1. A szervezet

A Budapest Beyond Sightseeinget 2007-ben alapította az ELTE Társadalomtudomány Karán végzett két budapesti fiatal. A céljuk az volt, és a mai napig is az, hogy megismerésre, találkozásra és élményszerzésre inspiráljanak és városesszenciát ajándékozzanak. A szervezet hivatalos honlapján a következőképpen fogalmazzuk: „Célunk, hogy programjaink során a múlt és a jelen átélhetővé, megérthetővé váljon. Törekszünk rá, hogy vendégeink velünk, egymással és a várossal is interakcióba lépjenek. Ezért kreatív eszközökkel, minőségi turisztikai programokat szolgáltatunk.” (http://www.beyondbudapest.hu/_rolunk)

A csapat egy merész ötlet alapján szervezte meg az első túrákat: a VIII. kerületbe vezették be az érdeklődőket, és kezdetben a város ezen részén mozogtak csak. Azóta bővült a kínálat, és már több városrész ad otthont „szocio-kulturális” városnéző sétáiknak, ami alatt azt a koncepciót kell érteni, hogy a város egy-egy szegletét speciális nézőpontból, az ott élőkön, az irodalmon, művészen keresztül mutatják be. Kezdetben a szociálisan érzékeny, kifejezetten magyar közönség volt a célcsoport, időközben bővült ki ez az olyan külföldi látogatókkal, akik nem egy tipikus turista-sétára kíváncsiak, hanem meg szeretnék tapasztalni a várost.

A csapat 14 főből áll, közülük 11-en vezetnek sétákat. A honlapon található impresszum azonban hiányos és nem egységes: csak néhány tagnál szerepel fénykép és bemutatkozó szöveg, de az sejthető, hogy művészettörténészek és egyéb szakemberek tevékenykednek a szervezetnél. Képesített idegenvezetők is találhatók köztük, aki pedig nem rendelkezik igazolvánnyal, részeseül egyfajta módszertani képzésben. A sétavezetők mindig hozzáteszik saját ötleteiket a túrákhoz, és ennek köszönhetően nem mindig ugyanaz a túraútvonal, bár vannak fix pontok. A csapat sokszor véletlenszerűen alakul, vannak nagy egymásratalálások.

6.4.2. A termék

A séták témaválasztásának mindig az alapkonceptió a meghatározója. Vagyis minden esetben szocio-kulturális keretbe illő túra kerül kidolgozásra, ami körülbelül két hónapos kutakodás és forgatókönyvírás után kerül bele a kínálatba. A honlapon kétféle módon lehet listázni a sétákat: minden túrát feltüntetve és időrendi sorrendbe szedve, de az utóbbi nem jól működik. Túranaptár funkció is elérhető, és itt is tisztán

látszik, hogy a programok hétvégére csoportosulnak. 13 séta 9 kategóriába van sorolva, bizonyos séták több kategóriában is helyet kaptak. A kategóriák a következők: Óbuda, Gyár, Irodalom, Művészet, Nyolcker, Zsidó, Épületbejárás, Belváros és Bringás. Ezeket vizsgálva könnyen megállapítható a fő csapásvonal: Nyolcker címke alatt található a legtöbb tematikus túra, szám szerint nyolc darab. Ilyen a kerület zsidó örökségeivel foglalkozó *A Nyócker Csillagai*, az elegáns pesti mágnás-negyed palotáit bejáró *Barangolás a Palotanegyedben*, a *Híres íróink nyolcadik kerületi világa* vagy a *Séta az elhagyott zsidó temetőben*. Külön kategóriát képeznek a gyárlátogatások is: az Óbudai Hajógyárban és az Óbudai Gázgyárba lehet látogatást tenni. A sétakínálat egyébként negyedéve frissül, és a népszerűség, érdeklődés dönt a meghirdetés gyakoriságáról.

A séták általában 2-2,5 órák, a részvételi díj 3 500 Ft és 15-20 fő az átlag létszám. Minden sétánál található egy lapozható képgaléria (kedvcsináló), egy leírás, és fel van tüntetve a kategória, az időtartam, a találkozási pont, a túravezető, az elérhető nyelvek és a pontos időpont az árral együtt. Amennyiben éppen nincs meghirdetve az adott séta, egy e-mail cím megadásával van lehetőség értesítést kérni a jövőbeni alkalmakkal kapcsolatban. A meghirdetett séták angol és magyar nyelven zajlanak, de a privát séták igényelhetők egyéb idegen nyelven, ez lehet a német, francia, holland és orosz. Összességében azonban elmondható, hogy a séták 85%-a magyarul valósul meg. Jelentkezni a honlapon van lehetőség, mely után három opció közül lehet választani a fizetéssel kapcsolatban. Van lehetőség bankkártyás utalásra, mely esetén 10%-os kedvezményt biztosítanak, ezen kívül a helyszínen és ajándékkártya beváltásával is van lehetőség a részvételi díj kiegyenlítésére.

Annak érdekében, hogy alaposabban is meg tudjam vizsgálni a kínálatot, kiválasztottam egy sétát, amiről részletesebb elemzést és véleményezést készítek.

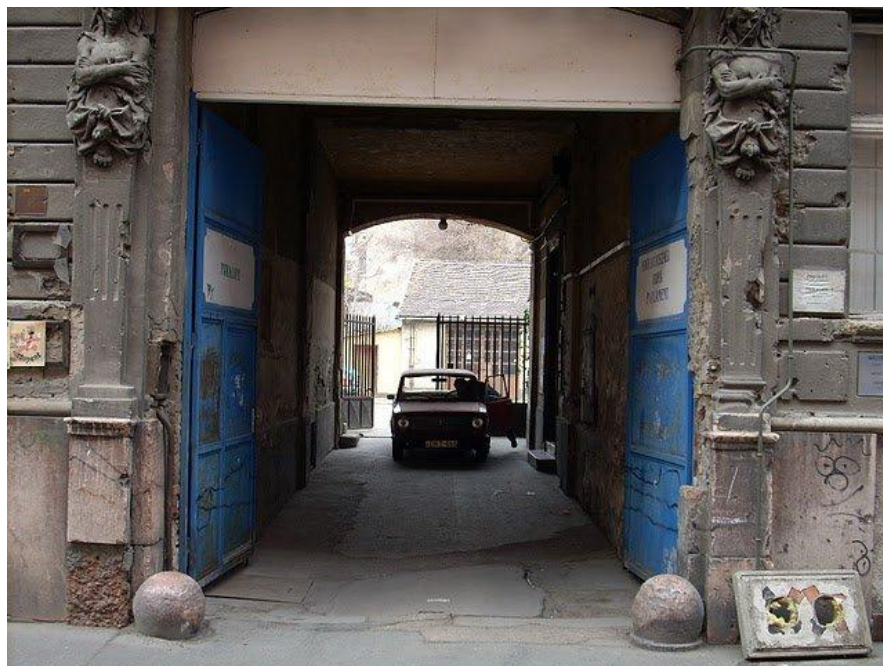
A Nyócker málló pompája - szociokulturális kalandozás a Józsefvárosban

Egy VIII. kerületi, 3 órás épületbejáráson alapuló sétáról van szó, mely kezdési pontjának a Nemzeti Múzeum lépcsője van megjelölve. Mellette egy link segítségével lehet térképen megnézni a pontos helyszínt. Négy túravezető öt nyelven tartja a sétát: magyarul, angolul, privát megrendelésre pedig németül, franciául és hollandul. A séta a kerület két arcát hivatott bemutatni, melynél a Nagykörút szerepel vízválasztóként. „A séta első felében a XIX. századi pesti mágnás-negyed

palotáit járjuk körül. Az **arisztokrácia világának** különös szerelmei, fényűző életmódja, különönc fekete bárányainak legendái elevenednek fel egy-egy épületnél... A Palotanegyedet elhagyva átsétálunk a Nagykörút túloldalára, egy kevésbé jó hírű környékre. Itt más funkciójú, más történelmü, más hangulatú épületek tanúskodnak a múlttól, a bennük zajló életről.” (<http://www.beyondbudapest.hu>)

A kerületet helyi gyűjtésű történeteken és egyéb illusztrációkon keresztül mutatják be, fontos szempont az interaktivitás, így például a séta elején egy házrészletet ábrázoló fotó kerül kiosztásra minden résztvevőnek, amit aztán a túra során fel kell ismerni. A befejező pont egy helyi cigány muzsikusk házaspár otthona, ahol egyfajta látogatás-szemináriumot tart a csapat, ahol bárki tabuk nélkül tehet fel kérdéseket.

6. kép: A Nyócker málló pompája egyik helyszíne

Forrás: https://www.facebook.com/beyondbudapest/photos_stream

Tény, hogy sokan előítéletesek a VIII. kerülettel szemben, nem szívesen merészkednek be a Nagykörúttól keletre eső részébe. Mindennek az egyik oka lehet az ismeret hiánya is, és a Budapest Beyond Sightseeing sétái ezeket segítenek pótolni, egyfajta adrenalin lökettel bíró kalandot kínálnak, egy beavatást, ami folyamán veszélyesnek gondolt helyekre lehet eljutni és más világot képviselő

emberekkel lehet beszélgetni. Azt megállapíthatjuk, hogy mindennek feltétele egy nagyfokú nyitottság és kalandvágy, és lehetséges, hogy ez alapján a külföldiek sokszor megfelelőbb célpontnak bizonyulnak. Viszont ha már valaki rászánja a pénzét, idejét, energiáját erre vagy a hasonló túrákra, azt gondolom, tanulságos és élményben, rácsodálkozásban gazdag tapasztalatokkal távozik. Azt hinné az ember laikusan, hogy ez egy népszerű, gyakran ismétlődő túra, ám novemberre nincs egyszer se meghirdetve.

A Budapest Beyond Sightseeing egyik munkatársával, SZEGŐ Hannával (2015) folytatott interjúm során megtudtam, hogy a legkeresettebb séták között szerepel jelenleg az Óbudai Gázgyárban tett látogatás, de ezen kívül az összes nyolcadik kerülettel foglalkozó túra nagy népszerűségnek örvend. A sétákon 25- 50 évesek képviselik leggyakrabban magukat, férfiak és nők egyaránt, és vannak visszatérő vendégek is. A résztvevők aktívnak mondhatók, gyakran tesznek fel kérdéseket.

A Budapest Beyond Sightseeing privát túrákat is szervez 1-től 8 főig terjedően. A séták alatt vannak feltüntetve ennek az árai, melyek létszámtól függően 19 000 Ft és 31 000 Ft között mozognak. Itt speciális kéréseket, helyszínnel kapcsolatos kívánságokat is lehet jelezni.

6.4.3. Jelenlét

A szervezet saját honlapot, hírlevelet és Facebook-oldalt működtet, de ezek mellett hotelekkel és különböző cégekkel is kapcsolatban áll. Gyakran vesz részt közösségi eseményeken, és rendelkezik a vendégek számára is nyitott irodával. A honlap egy megkapó képpel és egy félig angol, félig magyar nyelvű kedvcsináló szöveggel fogad: „Don't simply be a tourist: experience!” és „Nézd meg túráinkat”-felszólítással. A hírlevél is itt van hirdetve. A menüpontok nincsenek túlbonyolítva, összesen 5 darab címke szerepel: Főoldal, Túrák, Rólunk, Sajtó, Kapcsolat. Ezáltal könnyen áttekinthető, könnyen kezelhető, vagyis felhasználóbarát az oldal. Angol nyelvre is át lehet váltani, ugyanez a koncepció működik, minden aloldal le van fordítva. A „Túrák” menüpontra kattintva felsorolódnak a témák, azonban mint már fentebb is említettem, 9 kategóriába vannak sorolva. Azt gondolom, hogy 13 sétára 9 kategória nagyon sok, érdemes lenne kiválasztani 3 fő csapásvonalat az átláthatóság kedvéért. Ez a külföldi sétánál még fontosabb kérdés lenne, hiszen ott a nyelvek is

fontos csoportosító szerepet játszhatnának, valójában komoly hiánynak gondolom, hogy az oldalról nem derül ki rögtön, milyen sok nyelven zajlanak a séták. Azonban ez a külföldi piac témaköre. A honlapnak pozitívuma a sétáknál szereplő képgaléria, fejlesztendő pontként pedig kiemelném, hogy a túranaptár nem elég funkcionális (például nem láthatóak teljes hosszukban a séták nevei), és az ajándék kártya gombra kattintva üres oldal jelenik meg.

A Facebook-oldalon jelenleg (2015.12.08.) 8 605 követőjük van. Az aktivitást tekintve pozitívumnak találok, hogy túráikat Facebook-eseményként is közzéteszik, a hírfolyamukon általában ezeket posztolják. Alkalmanként átvett cikkeket, fényképeket osztanak meg.

Sajtómegjelenéseket tekintve olyan portálok cikkeztek a Budapest Beyond Sightseeing túriáról, mint az Origo, a We Love Budapest, a Turizmus.com, a Velvet vagy a Kortárs Online.

6.4.4. Összegzés

Összességében azt gondolom, a Budapest Beyond Sightseeing egy meglehetősen izgalmas ötletből indult ki, és időközben fő célját megtartva sikerült fejlődnie, bővülnie is. A gyárakban tett séták megjelenése ellenére én személy szerint a VIII. kerületi túrákat tartom a kínálat legvonzóbb elemének. A témák specifikusak, nem tudnak széleskörű érdeklődő réteget lefedni, de szakmabelieknek és hobby sétálóknak is tanulságosak lehetnek. A kínálatban érdekes módon nem szerepelnek gasztronómiai témák, holott ezek általában népszerűnek mondhatók, hiszen az emberek többsége szeret enni. Alapvetően nem operálnak sok sétával, 8 éve működnek és 13 féle túrát indítanak. Ezekből azt a következtetést vonom le, hogy fontosabb cél az egyediség megtartása és a különleges, szociális, elgondolkodtató témák fejlesztése. Ezeknek a jelentőségét főként a magyar közönség értheti meg, de ott is valószínűleg csak egy szűk réteg hajlandó pénzt kiadni értük. Sokszor a külföldiek kíváncsisága és az üzenet, hogy ezeken a sétákon nem csak turisták lehetnek, hanem megtapasztalhatják a várost, inkább őket teszi potenciális célponttá. Mindemellett, ha valaki érdeklődik a várostörténet iránt, kiváló témákat találhat a Budapest Beyond Sightseeingnél.

7. Kutatás - a kereslet vizsgálata

A kereslet kérdőív alapján kerül elemzésre, mely a Facebook nevű közösségi portálon lett közzétéve, és budapestiekkel által lett megválaszolva. 15 darab, témához kapcsolódó kérdést tartalmazott, és összesen 118-an töltötték ki. A válaszadók arányában a nők magasodnak ki, 79,7%-ban ők töltötték ki a kérdőívet. Korosztály tekintetében a 15-18-as korcsoporttól egészen a 45 év fölöttiig képviseltette magát, de a legtöbb kitöltő a 18-24-es (57,6%) és a 25-35-ös (30,5%) csoportba esik. A legtöbben főiskolai/egyetemi végzettségű személyek (51,7%), és a legkülönbözőbb munkakörökben tevékenykednek: könyvvizsgáló, tájépítész, villamosmérnök, újságíró, jogász, ápolónő, agykutató, hajóstiszt, de kormánytisztviselő is jelen van a kitöltők között.

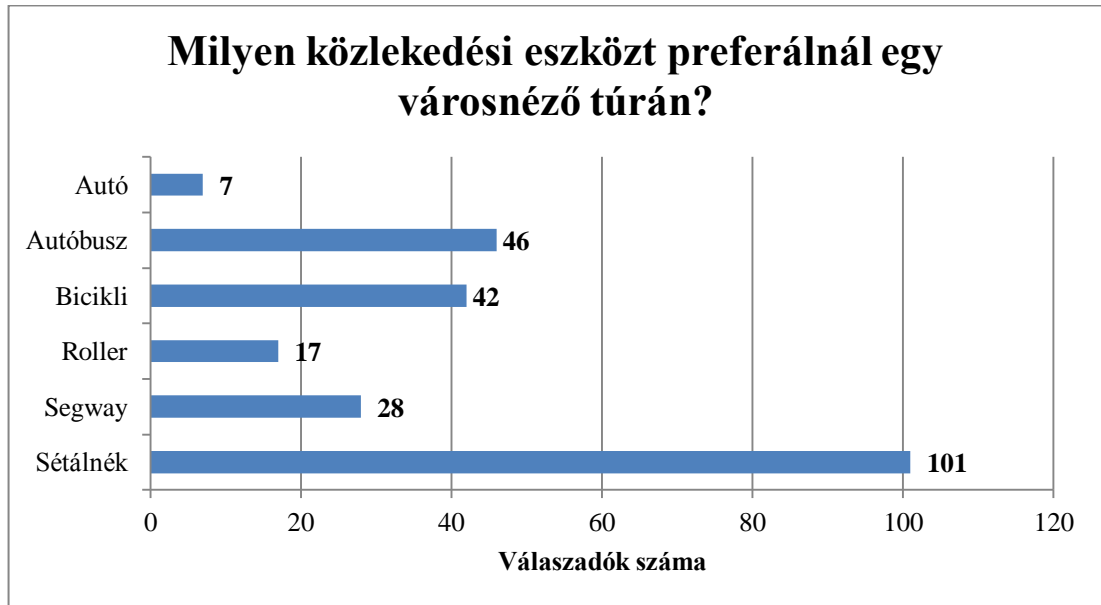
A kérdezettek jellemzően már több mint 10-20 éve élnek Budapesten, és a kapcsán, hogy egy 1-6-ig (1: egyáltalán nem, 6: kiválóan) terjedő skálán véleményük szerint mennyire ismerik a főváros nevezetességeit, legtöbben 4-es (36,8%) és 5-ös (33,3%) értéket jelöltek meg.

A megkérdezettek csupán 24,8%-a járt már Budapesten városnéző túrán, közülük többen a Hosszúlépés, Imagine Budapest vagy BUPAP csapatával, esetleg az Idegenvezetők világnapján vagy iskolai szervezés keretein belül. Arra a kérdésre, hogy szívesen részt vennének-e újra, vagy aki még sosem járt, kipróbálna-e egy budapesti városnéző túrát, 97,4%-ban igen volt a válasz. Legtöbben barátjukat (71,3%), de sokan a párjukat vagy egy családtagjukat vinnék magukkal. Olyan is volt, aki inkább az egyedüli részvételt preferálja (13,9%).

A túra közlekedési eszközét tekintve a válaszadók 86,3%-a sétálna, de emellett az autóbusz (39,3%) és a bicikli (35,9%) is népszerűségnek örvend. A kérdőív eredménye szerint tehát szívesen sétálnak az emberek, amit az általam vizsgált túracégek kínálata jól tükröz, hiszen a legtöbb városnézés sétaként van meghirdetve. Ez a legkényelmesebb módja az eldugott szegletek, kis utcák, épületek bejárásának, és mindemellett senkit, se idősebb, se biciklivel nem rendelkező személyt sem zár ki a részvételből. Ezen túlmenően pedig költségkímélő. A reprezentatív csoport válaszai alapján az autóbuszos és biciklis városnézésre is van igény, előbbi azonban egyáltalán nem, vagy csak alig jellemző a négy kiemelt

szervezetnél. Tekintve, hogy gyakran egy kerületet járnak be ezek a túrák és kis létszámmal indulnak, a busz használata nem releváns, ráadásul költséges. A népszerűség tekintetében harmadik helyen lévő bicikli nagy mennyiségben való biztosítása szintén drága, ha pedig a túracég nem rendelkezik a kétkerekű eszközökkel, az újdonság és izgalom ellenére sok potenciális érdeklődőt kizárhat a részvételből.

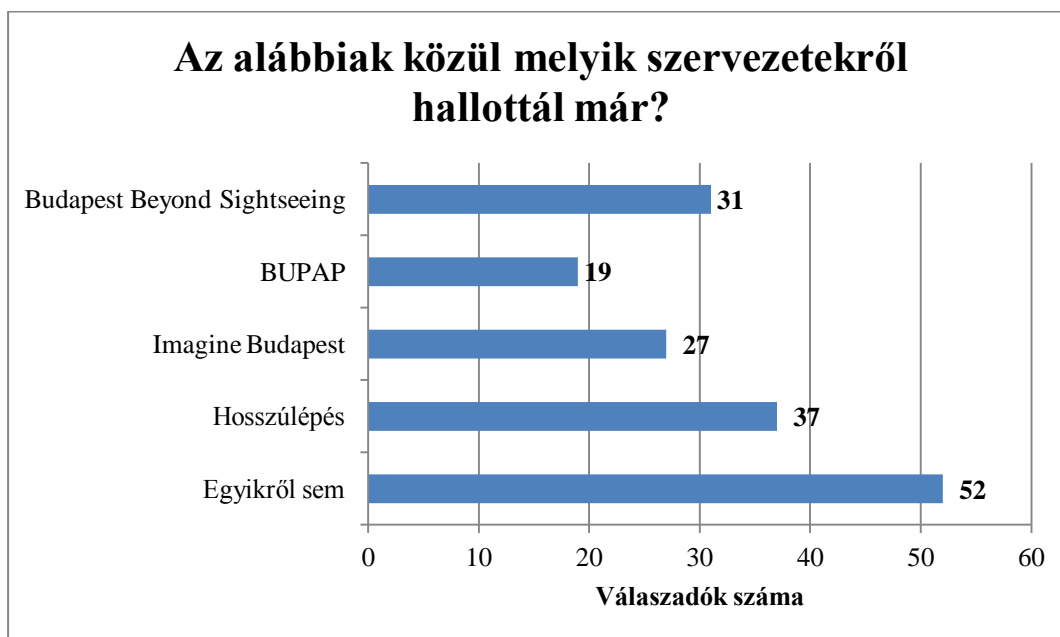
1. diagram: Saját szerkesztésű diagram a városnézés során preferált járművekről

Forrás: saját kérdőíves kutatás

A szakdolgozatomban kiemelt minőségi kínálattal rendelkező, budapestieket célzó túracégek ismertségére is kitér a kutatásom. A kérdőívet kitöltők legnagyobb része (45,6%) egyik szervezetet sem ismerte, 32,5% azonban megjelölte a Hosszúlépést, 27,2% pedig a Budapest Beyond Sightseeing csapatát. Legtöbben ismerőstől vagy Facebookról, esetleg hirdetésből hallottak ezekről a szervezetekről. Érdekeség, hogy a Facebook-oldalak követőinek száma után az én reprezentatív felmérésem is azt bizonyítja, hogy a legfiatalabb szervezet, a Hosszúlépés a legismertebb.

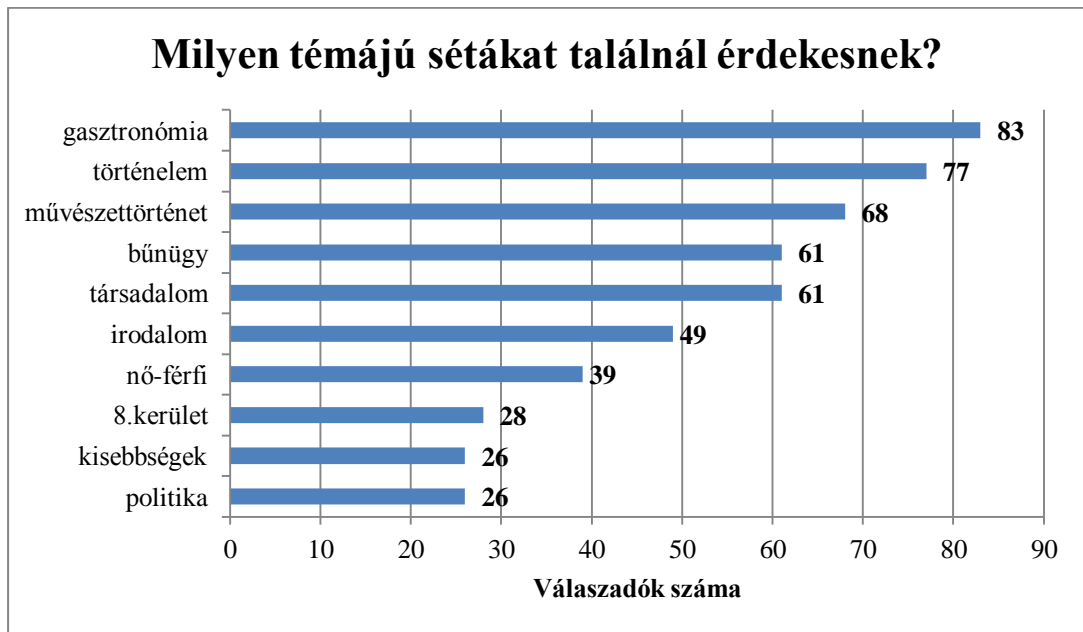
2. diagram: Saját szerkesztésű diagram a vizsgált szervezetek ismertségéről

Forrás: Saját kérdőíves kutatás

Arra is kíváncsi voltam, milyen témák érdeklik leginkább a közönséget. A válaszadók több opciót is megjelölhettek, de egyértelművé vált, hogy a gasztronómia örvend a legnagyobb népszerűségnek: 72,2% szavazta meg ezt is érdekes sétatémaként. Korábban már tettem említést róla, hogy ezt a témát mindenki számára könnyen fogyaszthatónak és vonzónak nevezhetjük az alapján az egyszerű állítás alapján, hogy enni mindenki szeret. Ennek a kézenfekvő felismerésnek ellenére a vizsgált túracégek közül csak a Hosszúlépés szervez aktívan gasztronómiai túrákat. Második helyen végzett a történelem (67%), harmadik pedig a művészettörténet lett (59,1%), de nem maradt le sokkal e mögött a társadalom és bűnügy sem (53%-53%). Konkrét séták tekintetében a BUPAP *Séta a lányok nyomában* címet viselő, régi bordélyházakról, prostitúcióról szóló túrája lett a legkedveltebb (62,9%), utána pedig az Imagine Budapest *Budapest gyöngyszemei - séta a szecesszió korában* következett (60,3%).

3. diagram: Saját szerkesztésű diagram különböző sétatémák vonzóságával kapcsolatban

Forrás: Saját kérdőíves kutatás

A kérdőív alapján megállapítható, hogy a válaszadók leginkább 1 000- 2 000 Ft-ot (51,3%) és 2-3 órát (62,4%) szánának egy sétára. Továbbá az is kiderült, hogy a kitöltők szívesen ajándékoznának sétát egy szeretettüknek, mert örök emléknek, kreatív, személyre szabható, különleges programnak, egyedi, élményalapú, hasznos ajándéknak tartják, és különösen vonzza őket a közös élményszerzés lehetőség. Arra a kérdésre pedig, hogy céges csapatépítő gyanánt ajánlanának-e alternatív sétát, csak egy extra, kalandos programcsatolás (például kincskeresés) feltételével válaszoltak igennel.

8. Konklúzió és javaslatok

Szaktervezésemben arra kerestem a választ, hogy a budapesti alternatív városnézés releváns és aktuális turisztikai termék lehet-e a budapesti lakosok számára. Kutatásaim egyaránt kiterjedtek a keresleti és a kínálati oldalra, így egy reális képet kaptam a vizsgált szereplőkről.

A kínálatot tekintve megállapítható, hogy a Budapesten jelen levő, különféle szempontok alapján alternatívnak nevezett városnéző programok választéka széles. Egyrészt az igény, másrészt a piaci verseny olyan túrákat hívott életre, mint a tuktukon történő idegenvezetés, a sörcsappal felszerelt bringóhintón megélt éjszakai városélmény vagy a luxus vízi limuzinos vacsora. Bebizonyosodott számomra, hogy sokféle mód kínálkozik manapság arra, hogy Budapestet új, különleges szemszögből lehessen megismerni. Ezek egy része azonban sokszor inkább csak „műsor”, vagyis jellemző, hogy a külsőségek nagyobb hangsúlyt kapnak, mint a tartalom. Ezzel együtt pedig költséges szórakozásnak számítanak. Mindebből fakadóan a vízibuszos túrához hasonló programok inkább a külföldiek számára jelentenek turisztikai vonzerőt.

Vannak azonban olyan szervezetek is, amelyek abból a felismerésből születtek, hogy a budapestiek nem ismerik eléggé saját városukat, pedig érdemes lenne nyitott szemmel járni az utcákon. Ilyen szervezetekkel foglalkoztam alaposabban a dolgozatomban, az Imagine Budapest, a BUPAP, a Hosszúlépés és a Budapest Beyond Sightseeing sétáit vizsgáltam. Ezek a túracégek a különleges, meghökkentő, tanulságos tartalomra építenek, a szociálisan érzékeny, várostörténet iránt érdeklődő társadalmi réteget célozzák. Teljes tudatossággal építik fel termékeiket, idegen nyelvű sétákat többnyire csak megrendelésre szerveznek, helyette a legkülönbözőbb témákban merülnek el szakértők (történészek, szociológusok, stb.) segítségével. Mindemellett azonban nem egyetemi előadást tartanak, idegenvezetői módszertanra képzik a sétavezetőket, és visszajelzésekkel fejlesztik őket. Arról nincsenek információim, hogy mennyire működik jól az egyes szervezetnél a tréningező rendszer, az viszont kijelenthető, hogy mind a négy túracég foglalkozik vele. Az is pozitívum, hogy időről időre becsatlakoznak olyan közösségi, akár állami szervek által is támogatott eseményekbe, amik a város lakóinak szólnak, és amik között gyakran hasonló célok állnak, mint amit ők is képviselnek.

Ilyen események mostanában egyre gyakrabban szerveződnek, legyen szó a Budapest100-ról vagy az Európai Unió kezdeményezte Kulturális Örökség Napjairól. Az is elmondható, hogy mindig nagy népszerűségnek örvendenek, és jó lehetőséget biztosítanak a túracégeknek arra, hogy megismertessék magukat a potenciális érdeklődőkkel, vagyis találkozzon a kereslet a kínálattal.

Az általam kiemelt, városnézéssel foglalkozó szervezetek még nincsenek hosszú ideje a piacon (a legrégebbinek mondható Budapest Beyond Sightseeing 2007 óta, a legfiatalabbnak tekinthető Hosszúlépés pedig 2013 óta szervez városnéző sétákat), ennek ellenére azonban általában teltházas programokkal működnek. Igényes, kidolgozott, érdekes és megújuló programok jellemzik őket, melyet jól szerkesztett honlappal és különböző megjelenésekkel támogatnak meg. Jellemző még az extra tevékenység is, kedvelt kiegészítő termék a cégeknek kínált csapatépítő program, de az Imagine Budapest például klubesteket és kiállítást tart, valamint ajándéktárgyakat értékesítő üzlethelyiséggel is rendelkezik.

A kutatások során az is kiderült, hogy habár a Hosszúlépés csak 2 éve működik, ő tekinthető a legismertebbnek és a legdinamikusabban fejlődőnek a négy nagy túracég közül. Az egyik munkatárssal, KOVÁCS Tamás Györggyel (2015) folytatott interjúm során a sikertényezőkről is érdeklődtem, amik között szerepel például a gyors reakcióidő, mind az érdeklődők felé, mind a séták aktualitását tekintve. Az újító, modern témák, mint az LMBTQ, a budapesti start up cégek, valamint az összes gasztronómiai séta is hozzájárulhat a népszerűséghez. Ezen kívül kiemelném a sok közösségi megmozdulást, amiben a szervezet képviselteti magát, illetve a visszajelzésekre való odafigyelést, amit egy minden program után, a vendégeknek kiküldött kérdőívvel biztosítanak. A vásárlóbarát online jegyvételi lehetőség és a kreatív vizuális imidzsépítés (logó, honlap) is kiemelkedő szerepet játszhat a kedveltségben.

Kereslet oldalról megállapítható, hogy a budapestieknek van igénye a városuk megismerésére, keresik az élményeket, az újat, szeretik, ha meglepik őket, ha büszkék, beavatottak lehetnek, és külön pozitívum, hogy ezt a város határain belül tehetik meg. A séták legjellemzőbb résztvevői a középkorú hölgyek, akik közül sokan visszajáró vendégek. Valószínűleg ők rendelkeznek a kellő érdeklődéssel, szabadidővel és jövedelemmel ahhoz, hogy be tudjanak csatlakozni ezekbe a

programokba. A 25 év alattiak esetében az anyagiak sokszor negatív irányba befolyásoló tényezőként bírnak, viszont az ingyenes városnézések számukra is vonzó programot jelentenek. Kérdőívemből az is kiderült, hogy habár sokan nem jártak még hasonló városnéző sétákon vagy nem is tudtak a létezésükről, szívesen kipróbálnák, sőt akár ajándék gyanánt is számításba vennék. Ez is azt bizonyítja, hogy van létjogosultságuk és jövőjük a belföldi, ennél is pontosabban „belföldi budapesti” turizmusban.

9. Összefoglalás

Közel egy éve azzal a céllal választottam az alternatív idegenvezetést szakdolgozatom témájaként, hogy minél pontosabb képet kapjak róla, milyen lehetősége van a budapesti közönségnek, köztük nekem is, városa alaposabb megismerésére. Többhónapos kutatás során rádöbentem, hogy rengeteg. Kellems meglepetéssel töltött el a tudat, hogy sokan sokféleképpen sokrétű témában segítenek új megvilágításba helyezni a mindennapi életünk színtereit. Kötelességből, kíváncsiságból én is részt vettem városnéző túrákon, így első kézből tapasztaltam meg, milyen nagy élmény új, izgalmas információhoz jutni szakértők tolmácsolásában. Érdekesnek találtam számba venni azokat a szervezeteket és közösségi kezdeményezéseket, amelyek felismerték, hogy a budapestieknek van igénye az ilyen jellegű programokra, és amelyek komplett, kreatív terméket találtak ki rá. Összességében úgy gondolom, hálás feladat volt ezzel a témával foglalkoznom, és bízom benne, hogy a jövőben én is népszerűsíthetem a budapestieknek szóló budapesti városnézést.

10. Mellékletek, függelék

10.1. Interjúkérdések

1. Mi volt a fő célcsoport induláskor? Mi most?
2. Hány taggal működik a szervezet?
3. Mennyien vezetnek sétát a tagok közül?
4. A sétavezetők között képesített idegenvezetők is vannak?
5. Aki közülük nem képesített idegenvezető, részesül idegenvezető módszertani képzésben/trainingben?
6. Van elvárás külső megjelenéssel kapcsolatban?
7. Mi a séták témaválasztásának alapja?
8. Hogyan kerül kidolgozásra egy séta?
9. Mitől függ, milyen gyakran kerül meghirdetésre egy séta?
10. Milyen nyelveken indulnak séták?
11. Az induló séták kb hány %-a zajlik magyar és mennyi idegen nyelven?
12. Hány fővel indul általában egy séta?
13. Melyik a legnépszerűbb séta/téma/kategória?
14. Melyik korosztály a leggyakoribb résztvevője a sétáknak?
15. Milyen neműek látogatják nagyobb számban a sétákat?
16. Milyen gyakran változik a kínálat?
17. Vannak szezonális séták hónap/évszak/alkalom szerint?
18. Az idő lehülése érzékelhető a résztvevők számán?
19. Mennyire aktívak a magyarok a sétákon? (Mennyire kérdeznek?)
20. Vannak visszatérő vendégek?
21. Mi a séták árazásának alapja?
22. Milyen platformokon népszerűsítik a sétákat?
23. Részt vettek már valamilyen közösségi megmozdulásban? (Pl. Budapest 100)
24. Melyik a leghatékonyabb elérési módja/felülete a vendégeknek?
25. Rendelkeznek olyan irodával, ahova betérhetek a vendégek?

10.2. Kérdőív

Alternatív városnézés Budapesten, mint új kihívás az idegenforgalmi szakma számára

Kedves Kitöltő!

Szakedolgozatom kapcsán azt vizsgálom, mennyire ismertek és érdekesek a Budapesten szerveződő alternatív városnéző túrák a helybéliek szempontjából.

Köszönöm, ha válaszával, véleményeddel segítesz a kutatásomban!

Urbán Cintia

Nem

- Nő
 Férfi

Kor

- 15-18
 18-24
 25-35
 35-45
 45 fölött

Foglalkozás

Legmagasabb iskolai végzettség

- Általános iskola
 Középiskola
 Gimnázium
 OKJ
 Jelenleg épp felsőoktatásban tanulok
 Főiskola/Egyetem

Hány éve élsz Budapesten?

Véleményed szerint mennyire ismered Budapest nevezetességeit?

1 2 3 4 5 6

egyáltalán nem kiválóan

Jártál már itt szervezett városnéző túrán?

- Igen
 Nem

Ha igen, milyen szervezettel?

Szívesen részt vennél (újra) egy alternatív városnézésen Budapesten?

- Igen
 Nem

Ha igen, kit vinnél magaddal?

Több válasz is megjelölhető.

- Páromat
 Egy barátomat
 Egy családtagomat
 Kollégáimat
 Egyedül mennék

Milyen közlekedési eszközt preferálnál egy városnéző túrán?

Több válasz is megjelölhető.

- Autóbusz
 Autó
 Bicikli
 Roller
 Segway
 Sétálnék

Az alábbiak közül melyik szervezetekről hallottál már?

Több válasz is megjelölhető.

- Hosszúlépés
 Imagine Budapest
 BUPAP
 Budapest Beyond Sightseeing

- Egyikről sem

Ha a fentiek közül valamelyiket megjelölted, honnan hallottál róla?
Több válasz is megjelölhető.

- Facebook
 Hirdetés
 Cikk
 Tv
 Rádió
 Rendezvény
 Ismerős
 Egyéb:

Milyen témájú sétákat találnál érdekesnek?
Több válasz is megjelölhető.

- társadalom
 művészettörténet
 történelem
 8.kerület
 gasztronómia
 irodalom
 bűnügy
 politika
 nő-férfi
 kisebbségek

Az alábbi konkrét séták közül melyiken vennél részt szívesen?
Több válasz is megjelölhető.

- Fővárosi sörhistoria
 Budapest gyöngyszemei - séta a szecesszió korában
 Egy hídmester kalandjai - beszélgetés a Lánchíd őrével
 Lépjen be a nappalimba! - egy hajléktalan a hajléktalanokról
 Köztünk élő muszlimok
 Séta a lányok nyomában - régi bordélyházakról, prostitúcióról
 Új hullámon- új hullámos kávézók Budapesten
 Egy falat Kína - a kínai szubkultúra élete a magyar fővárosban
 A nagy vécé-túra

- Kreatív Budapest - startupok Budapesten
- A Nyócker málló pompája - szociokulturális kalandozás a Józsefvárosban
- Séta az elhagyott zsidó temetőben
- Séta az Óbudai Hajógyárban

Mennyi pénzt adnál ki egy fentebb kiválasztott túrára?

- 1000 Ft alatt
- 1000-2000 Ft
- 2000-4000 Ft
- akár 4000 Ft felett is

Hány órát szánnál egy túrára?

- 1 óra
- 2 - 3 óra
- 3 - 4 óra
- akár több, mint 4 óra

Adnál ajándékba sétát egy szerettednek? Miért?

Javasolnál alternatív városi sétát céges csapatépítőre? Miért?

11. Hivatkozások jegyzéke, irodalomjegyzék

11.1. Könyvek

- BÁNFALVI JÓZSEF (2003). In KUBESCH M. *Az idegenvezetés gyakorlata*, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft., Budapest (ISBN 963 637 192 x)
- KUBESCH MÁRIA (2003). *Az idegenvezetés gyakorlata*, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft., Budapest (ISBN 963 637 192 x)
- KUBESCH MÁRIA (2010) *Budapesti városnézés idegenvezetők számára*, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft., n.p. (ISBN 978-963-637-318-4)

11.2. Személyes kommunikáció (interjú)

- KÁLDI Márton, az Imagine Budapest ügyvezetője – *személyes kommunikáció* – 2015.11.28.
- KOVÁCS Tamás György, a Hosszúlépés munkatársa – *személyes kommunikáció* - 2015.11.30.

11.3. Elektronikus tanácskozás (e-mail)

- LÉNÁRD Anna, a BUPAP alapítója (2015) - Tárgy: Köszönet és kérdés - anna@bupap.hu [használva: 11.25.]
- SZEGŐ Hanna, a Budapest Beyond Sightseeing munkatársa (2015) - Tárgy: Segítségkérés szakdolgozat kapcsán - beyondbudapest@gmail.com [használva: 11.29.]

11.4. Elektronikus cikk

- BAGI L. (2015). *Az UrbanGo nyomkereső túsóján jártunk* [on-line].
Elérhetőség/hozzáférés:
<http://wlovebudapest.com/elmeny.kultura/az.urbango.nyomkereso.turajan.jartunk> [olvasva: 2015. 11.15.]

11.5. Weboldalak

- <http://www.beerbike.hu/> [olvasva: 2015.11.18.]
- <http://www.beyondbudapest.hu/rolunk> [olvasva: 2015.11.09.]
- http://www.beyondbudapest.hu/turak/a_nyocker_mallo_pompaja_szocioku_turalis_kalandozas_a_jozsefvarosban [olvasva: 2015.11.09.]
- <http://www.budapest100.hu/rolunk> [olvasva: 2015.11.21.]
- <http://budapesttuktuk.com/> [olvasva: 2015.11.16.]
- <http://www.bupap.hu/hu/> [olvasva: 2015.11.03.]
- <http://www.bupap.hu/hu/rolunk-setamuhely/a-misszio> [olvasva: 2015.11.03.]
- <http://www.bupap.hu/hu/setak> [olvasva: 2015.11.03.]
- <http://www.bupap.hu/hu/kisebbsegek-kozossegek> [olvasva: 2015.11.04.]
- <http://www.bupap.hu/hu/koztunk-elo-ciganyok> [olvasva: 2015.11.04.]
- <http://www.bupap.hu/hu/gender> [olvasva: 2015.11.04.]
- <http://www.bupap.hu/hu/nok-budapest-labirintusaban> [olvasva: 2015.11.04.]
- <http://designhet.hu/2015/program?cat=402> [olvasva: 2015.11.22.]
- <http://dunarama.hu/> [olvasva: 2015.11.18.]
- <https://hosszulepes.org/hu/rolunk> [olvasva: 2015.11.07.]
- <https://hosszulepes.org/hu/seta/uj-hullamon> [olvasva: 2015.11.07.]
- <http://idegenvezetes.hu/hu/erdekvedelem/kepzes-idegenvezetoi-igazolvany/> [olvasva: 2015. 11.10.]
- <http://imaginebp.hu/rolunk/> [olvasva: 2015.11.02.]
- <http://imaginebp.hu/tura/szines-szagos-budapest-erezd-at-a-varost/> [olvasva: 2015.11.02.]
- http://mkeh.gov.hu/kereskedelmi/idegenforg_nyilv/idegenvez [olvasva: 2015.11.10.]
- <http://moly.hu/konyvek/szerb-antal-budapesti-kalauz> [olvasva: 2015.11.20.]
- <http://motorcitytour.com/hu/> [olvasva: 2015.11.16.]
- <http://www.moviewalking.com/> [olvasva: 2015.11.18.]
- <http://net.jogtar.hu/jr/gen/getdoc2.cgi?dbnum=1&docid=A0900033.ONM> [olvasva: 2015.11.10.]
- <http://www.oroksegnapok.hu/rolunk> [olvasva: 2015.11.21.]

- <http://www.programturizmus.hu/ajanlat-idegenvezeto-vilagnap-budapest.html> [olvasva: 2015.11.22.]
- <http://riverride.hu/> [olvasva: 2015.11.16.]
- <http://www.segwaytoursbudapest.hu/> [olvasva: 2015.11.16.]
- <http://tandembudapest.hu/> [olvasva: 2015.11.16.]
- <http://welovebudapest.com/budapest.nevezetessegei/varosnezo.tura/budapest-scenes> [olvasva: 2015.11.18.]
- <http://welovebudapest.com/budapest.nevezetessegei/varosnezo.tura/cruise.all-night.budapest> [olvasva: 2015.11.17.]